

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Informacja dotycząca wydatkowania w 2023 roku przez organizacje pożytku publicznego środków finansowych pochodzących z 1,5% podatku dochodowego od osób fizycznych

Sporządzona na podstawie sprawozdań za 2023 rok zamieszczonych
w bazie sprawozdań
organizacji pożytku publicznego

Warszawa, grudzień 2024 roku

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Organizacje pożytku publicznego	3
2.1. Status organizacji pożytku publicznego	5
2.1.1. Uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego	5
2.1.2. Utrata statusu organizacji pożytku publicznego	8
2.2. Charakterystyka organizacji pożytku publicznego na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz sprawozdań merytorycznych za 2023 rok....	10
2.2.1. Liczba organizacji pożytku publicznego a zamieszczone sprawozdania	10
2.2.2. Forma prawna organizacji pożytku publicznego	13
2.2.3. Podział terytorialny organizacji pożytku publicznego wg województw, liczby organizacji oraz ich procentowego udziału w liczbie ogółem	16
2.2.4. Sfery działalności pożytku publicznego	18
2.2.5. Przychody organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok.....	23
2.2.6. Koszty organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok	26
2.2.7. Pracownicy i wolontariusze	30
2.2.8. Członkowie organizacji pożytku publicznego	32
2.3. Przywileje i obowiązki organizacji pożytku publicznego	33
2.3.1. Korzystanie z uprawnień i zwolnień przez organizacje pożytku publicznego wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	33
2.3.2. Obowiązki organizacji pożytku publicznego wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	37
3. Wykorzystanie środków z 1,5% podatku	40
3.1. Zestawienie zbiorcze – liczba podatników przekazujących 1,5% podatku i przekazana kwota (na przestrzeni lat) – dane Ministerstwa Finansów.....	40
3.2. Przychody z 1,5% podatku	44
3.2.1. Zróżnicowanie przychodów organizacji pożytku publicznego uzyskiwanych z 1,5% podatku.....	45
3.3. Wydatkowanie środków z 1,5% podatku z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego	51
3.4. Koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1,5% podatku	53
4. Wnioski	57

1. Wstęp

Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego, w myśl art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491), dalej jako „ustawa”, sprawuje nadzór nad działalnością organizacji pożytku publicznego w zakresie prawidłowości korzystania przez organizacje pożytku publicznego z uprawnień oraz wywiązywania się z obowiązków i wymogów określonych w ustawie. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy jednym z uprawnień organizacji pożytku publicznego jest możliwość otrzymania od podatników 1,5% podatku dochodowego od osób fizycznych, dalej jako „1,5% podatku”. Analiza wykorzystania środków z 1,5% podatku stanowi więc realizację jednego z głównych elementów nadzoru nad organizacjami pożytku publicznego.

Mając na uwadze wymóg określony w art. 27 ust. 4 ustawy, sporządziliśmy niniejszą *Informację dotyczącą wydatkowania w 2023 roku przez organizacje pożytku publicznego środków finansowych pochodzących z 1,5% podatku dochodowego od osób fizycznych*, którą zamieściliśmy na stronie Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, dalej jako „NIW-CRSO”. Uwzględnia ona dane zawarte przez organizacje pożytku publicznego w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych z ich działalności za 2023 rok, a także w *Informacji dotyczącej kwot 1,5% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2023 roku (z rozliczenia za 2022 rok)* przygotowanej przez Departament Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów. Przedstawia ona ponadto charakterystykę organizacji pożytku publicznego pod względem statystycznym, finansowym, w tym ich liczbę w podziale wg formy prawnej, podziału terytorialnego, sfer działalności pożytku publicznego, w jakich realizują działalność statutową, oraz dane finansowe, a także informacje dotyczące pracowników i wolontariuszy.

Informacja zawiera również analizę prawidłowości wydatkowania w 2023 roku środków finansowych pochodzących z 1,5% podatku opartą na danych pochodzących z przekazanych przez organizacje pożytku publicznego sprawozdań merytorycznych, w tym analizę finansową dotyczącą m.in. kwot uzyskanych z tego podatku przez organizacje na przestrzeni lat, przychodów i kosztów organizacji pożytku publicznego w porównaniu do kwot uzyskanych z 1,5% podatku oraz wnioski w zakresie wykorzystania 1,5% podatku przez organizacje pożytku publicznego.

2. Organizacje pożytku publicznego

Działalność organizacji pożytku publicznego w Polsce, w tym ramy prawne ich działania, określa ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491). Ustawa reguluje przede wszystkim zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe oraz podmioty określone w art. 3 ust. 3 ustawy, które działają w sferze zadań publicznych, współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania tego typu organizacji.

Oto katalog regulacji prawnych dotyczący działalności pożytku publicznego:

- ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o *Krajowym Rejestrze Sądowym* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 979),
- ustawa z dnia 29 września 1994 r. o *rachunkowości* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 120, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o *podatku dochodowym od osób fizycznych* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 226, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o *podatku dochodowym od osób prawnych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2805, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o *podatku od towarów i usług* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 361, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o *podatkach i opłatach lokalnych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 70, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o *opłacie skarbowej* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2111, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o *kosztach sądowych w sprawach cywilnych* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 959, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 września 2000 r. o *podatku od czynności cywilnoprawnych* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 295),
- ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o *obronie Ojczyzny* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 248, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o *radiofonii i telewizji* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1722, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o *gospodarce nieruchomościami* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1145, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1061, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o *świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 146, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 977, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 30 października 2002 r. o *zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 984),
- ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o *grach hazardowych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 227, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o *zasadach prowadzenia zbiorów publicznych* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1672),
- ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o *sporcie* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1488),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o *systemie oświaty* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 750, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o *postępowaniu egzekucyjnym w administracji* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2505, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o *przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1124, z późn. zm.),
- rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w *sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego*

oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 2061),

- rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 29 kwietnia 2011 r. w sprawie trybu postępowania związanego z nieodpłatnym informowaniem w programach jednostek publicznej radiofonii i telewizji prowadzonej przez organizacje pożytku publicznego nieodpłatnej działalności pożytku publicznego (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 283, z późn. zm.),
- rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie przeprowadzania kontroli organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 2054).

2.1. Status organizacji pożytku publicznego

2.1.1. Uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego

Organizacją pożytku publicznego (także jako „OPP”) może być organizacja pozarządowa (w tym stowarzyszenie i fundacja), osoba prawna lub jednostka organizacyjna działająca na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego. OPP mogą być również podmioty, takie jak spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników. Warto zaznaczyć, że organizacjami pożytku publicznego nie mogą być jednostki sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielnie socjalne, partie polityczne, związki zawodowe i organizacje pracodawców, samorządy zawodowe oraz fundacje utworzone przez partie polityczne.

Organizacje pozarządowe oraz pozostałe podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, spełniające wymagania określone ustawą, uzyskują status organizacji pożytku publicznego z chwilą wpisania tej informacji do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Status taki mogą uzyskiwać zarówno organizacje zarejestrowane w KRS, np. fundacje czy stowarzyszenia, jak również te, które nie podlegają obowiązkowemu wpisowi do KRS, lecz rejestrowane są w innych rejestrach, np. ewidencja starosty, w której są uczniowskie kluby sportowe.

Ww. podmioty, aby uzyskać status OPP, muszą spełniać łącznie następujące wymagania określone w art. 20 ustawy:

- prowadzić nieprzerwanie przez co najmniej dwa lata działalność pożytku publicznego w sferze zadań publicznych określonych w art. 4 ust. 1 ustawy na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa – ten wymóg nie dotyczy ochotniczych straży pożarnych,
- nadwyżkę przychodów nad kosztami przeznaczać na działalność pożytku publicznego,

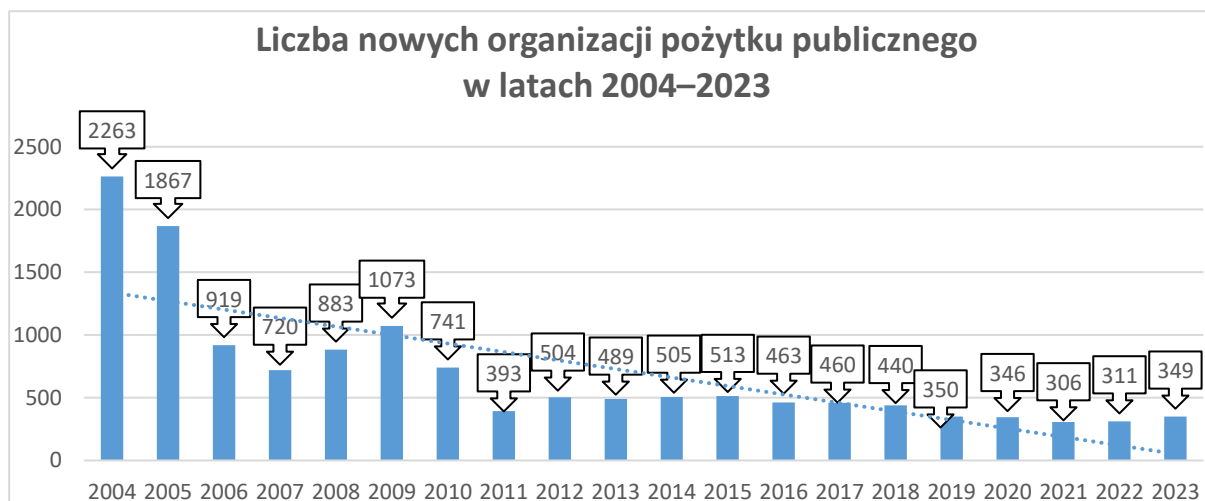
- posiadać statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru, przy czym członkowie organu kontroli lub nadzoru:
 - nie mogą być członkami organu zarządzającego ani pozostawać z nimi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej;
 - nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
 - mogą otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji w takim organie zwrot uzasadnionych kosztów lub wynagrodzenia w wysokości nie wyższej niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni,
- posiadać statut lub inny akt wewnętrzny, w którym przewidziane są ograniczenia dotyczące wykorzystywania majątku organizacji oraz dokonywania zakupów od podmiotów związanych z członkami organizacji,
- prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego,
- członkowie organu zarządzającego, jak również organu kontroli lub nadzoru nie mogą być skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.

W przypadku stowarzyszeń działalność pożytku publicznego nie może być prowadzona wyłącznie na rzecz członków stowarzyszenia.

Status organizacji pożytku publicznego organizacje mogły uzyskać po raz pierwszy w 2004 roku. Na dzień 31 grudnia 2023 roku status organizacji pożytku publicznego miało 10 112 organizacji.

Po początkowym dużym przyroście w latach 2004–2009 liczby organizacji pożytku publicznego w ostatnich latach zauważalna jest tendencja spadkowa organizacji uzyskujących status OPP każdego roku. Od 2015 roku liczba organizacji, które w danym roku otrzymują status organizacji pożytku publicznego, zmniejszyła się o 164 organizacje. W porównaniu do 2022 roku liczba organizacji, które otrzymały status organizacji pożytku publicznego w 2023 roku wzrosła o 12%. W 2023 roku było to 349 organizacji, a w 2022 roku – 311. Dwie organizacje w 2023 roku ponownie uzyskały status organizacji pożytku publicznego (jedna z nich wcześniej utraciła status w 2022 roku, a druga – na początku 2023 roku). Natomiast sześć organizacji, które stały się organizacjami pożytku publicznego w 2023 roku, przestały nimi być w tym samym roku. Z rozmów przeprowadzonych z przedstawicielami organizacji pozarządowych wynika, że możliwość otrzymania środków z 1,5% podatku nie jest już tak dużym bodźcem dla organizacji pozarządowej, aby wystąpić do sądu rejestrowego z wnioskiem o przyznanie statusu organizacji pożytku publicznego.

Dynamika przyznawania statusu organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2023 prezentuje się następująco:

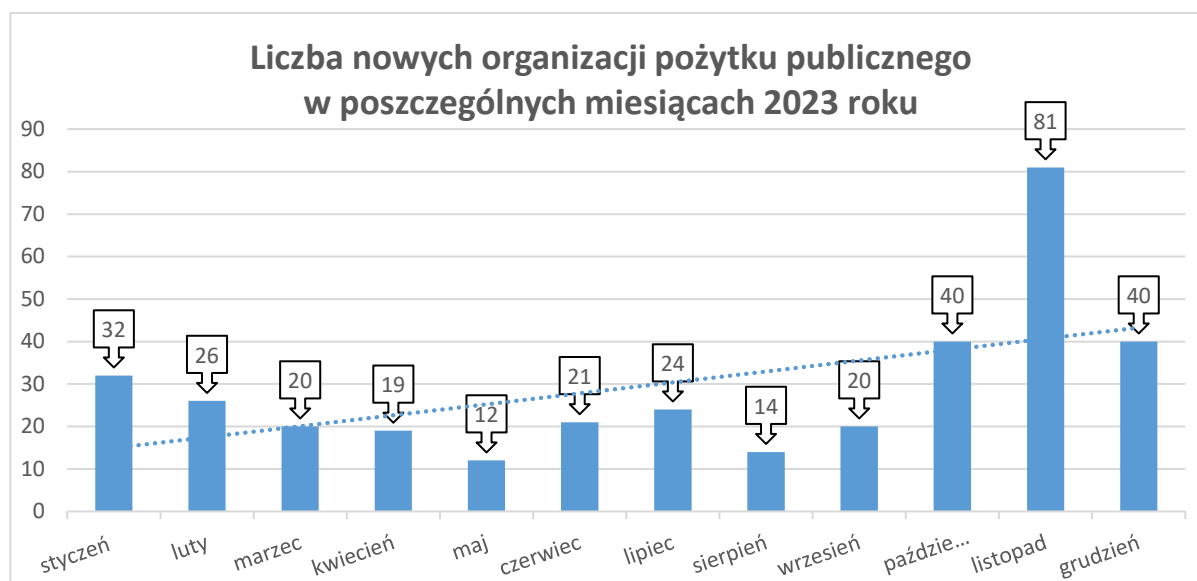

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 1. Liczba nowych organizacji pożytku publicznego w latach 2014–2023

Środki z 1,5% podatku nie stanowią już głównego źródła finansowania działalności większych organizacji, natomiast w przypadku mniejszych podmiotów ich wysokość często nie pokrywa kosztów zatrudnienia osoby do prowadzenia biura czy zatrudnienia księgowego, który sporządziłby prawidłowo sprawozdanie finansowe i nadzorował wypełnienie obowiązków sprawozdawczych. Wydaje się, że część organizacji rezygnuje ze starań o ten status z uwagi na:

1. otrzymywanie środków 1,5% podatku przez większe organizacje – łatwiej jest im dotrzeć z informacją do podatników, którzy mogliby przekazać organizacji te środki,
2. możliwość uzyskania środków pochodzących z 1,5% podatku za pośrednictwem innych organizacji pożytku publicznego, dzięki czemu organizacje pozarządowe unikają sprawozdawczości, która jest obowiązkowa dla organizacji pożytku publicznego,
3. mniejsze zainteresowanie podatników działaniami organizacji na rzecz: rewitalizacji (cztery wskazania w sprawozdaniu merytorycznym za 2023 rok), upowszechniania i ochrony praw konsumentów (osiem wskazań), działalności na rzecz weteranów i weteranów poszkodowanych w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (osiem wskazań), promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą (10 wskazań), działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn (18 wskazań), obronności państwa i wsparcia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (19 wskazań), pomoc Polonii i Polakom za granicą (20 wskazań).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 2. Liczba nowych organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach 2023 roku

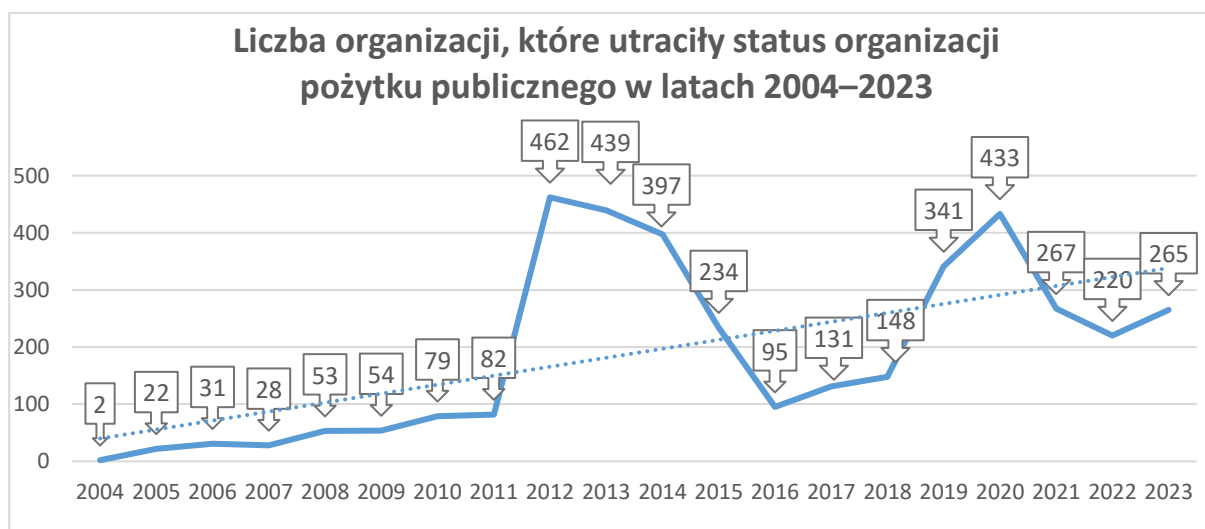
Gdy przyjrzymy się bliżej liczbie nowych organizacji pożytku publicznego w 2023 roku w podziale na poszczególne miesiące, zauważymy, co prezentuje wykres 2, że od stycznia do maja liczba ta malała: w styczniu 32 organizacje otrzymały status OPP, w lutym – 26, w marcu – 20, w kwietniu – 19, a w maju – zaledwie 12. Najwięcej organizacji uzyskało status w listopadzie (81), czyli przed opublikowaniem na stronie NIW-CRSO wykazu OPP uprawnionych do otrzymania 1,5% podatku w następnym roku. Więcej nowych OPP sądy zarejestrowały również w październiku (40) i grudniu (40), a najmniej – w maju (12) i sierpniu (14). Prawdopodobnie większa liczba organizacji, które uzyskały status organizacji pożytku publicznego na początku i na końcu 2023 roku oznacza, że część wniosków o przyznanie statusu organizacji pożytku publicznego organizacje składały w ostatniej chwili, aby być uprawnionymi do otrzymania 1,5% podatku w następnym roku, i nie wszystkie sądy rejestrowe zdążyły rozpatrzyć dokumenty do 30 listopada. Podobna sytuacja miała miejsce w poprzednich latach.

2.1.2. Utrata statusu organizacji pożytku publicznego

Organizacja pożytku publicznego traci status OPP z chwilą wykreślenia przez sąd rejestrowy z Krajowego Rejestru Sądowego informacji o spełnianiu wymagań określonych w art. 20 ustawy, stanowiących podstawę przyznania statusu organizacji pożytku publicznego. Organizacja pożytku publicznego, w stosunku do której właściwy sąd rejestrowy wydał postanowienie w sprawie wykreślenia statusu organizacji pożytku publicznego:

1. informuje Dyrektora NIW-CRSO o wysokości niewydatkowanych na dzień wydania tego postanowienia środków finansowych pochodzących z 1,5% podatku, w terminie 14 dni od dnia doręczenia tego postanowienia,
2. przekazuje niewydatkowane na dzień wydania ww. postanowienia środki finansowe pochodzące z 1,5% podatku na rzecz Funduszu Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

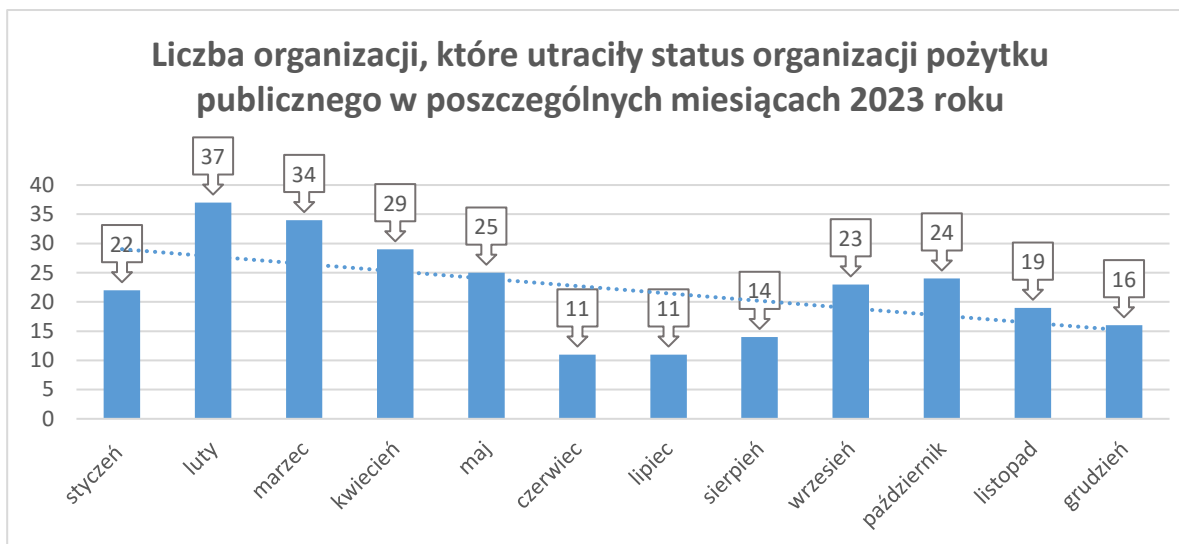
Z danych pochodzących z Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że w latach 2004–2023 najczęściej organizacji straciło status organizacji pożytku publicznego w 2012 roku – 462, a najmniej w 2004 roku – 2, co obrazuje wykres 3. Od 2012 roku liczba organizacji, które utraciły status OPP, spadała aż do 2016 roku, po czym znowu zaczęła wzrastać, osiągając w 2020 roku poziom 433 organizacji. W latach 2021–2023 ponownie zmniejszyła się liczba organizacji, którym sąd rejestrowy wykreślił informację o statusie organizacji pożytku publicznego. W 2023 roku liczba organizacji, które straciły status OPP osiągnęła wartość 265 i była wyższa o 45 w stosunku do poprzedniego roku. Linia trendu na przestrzeni lat wskazuje na tendencję wzrostową, jeśli chodzi o liczbę organizacji, którym została wykreślona informacja o posiadaniu statusu organizacji pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 3. Liczba organizacji, które utraciły status organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2023

W 2023 roku najczęściej organizacji utraciło status OPP w pierwszym i drugim kwartale (styczeń – 22, luty – 37, marzec – 34 i kwiecień – 29, maj – 25 oraz czerwiec – 11), a najmniej – w trzecim i czwartym kwartale (lipiec – 11, sierpień – 14 i wrzesień – 23 oraz październik – 24, listopad – 19 i grudzień – 16). Sześć organizacji uzyskało i utraciło status organizacji pożytku publicznego w 2023 roku. Z kolei jedna straciła status OPP w lutym 2023 roku, a następnie w marcu 2023 roku go odzyskała. Rozkład dotyczący utraty statusu organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach przedstawia wykres 4.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 4. Liczba organizacji, które utraciły status organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach 2023 roku

Wzrost liczby organizacji, które utraciły status OPP w 2023 roku w stosunku do poprzedniego roku, prawdopodobnie jest związany z większą liczbą wniosków, które Dyrektor NIW-CRSO skierował do sądów, dotyczących pozbawienia organizacji statusu organizacji pożytku publicznego, w szczególności ze względu na brak zamieszczenia sprawozdań w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego. Najwięcej organizacji straciło status organizacji pożytku publicznego od lutego do maja, a najmniej – w miesiącach letnich, tj. od czerwca do sierpnia.

2.2. Charakterystyka organizacji pożytku publicznego na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz sprawozdań merytorycznych za 2023 rok

2.2.1. Liczba organizacji pożytku publicznego a zamieszczone sprawozdania

Według danych Ministerstwa Sprawiedliwości na koniec grudnia 2023 roku status organizacji pożytku publicznego posiadało 10 112 organizacji, przy czym obowiązek sprawozdawczy wypełniło 9 598 organizacji, co stanowi 94,92% organizacji zobowiązanych do zamieszczenia sprawozdań za 2023 rok (stan na 9 grudnia 2024 roku).

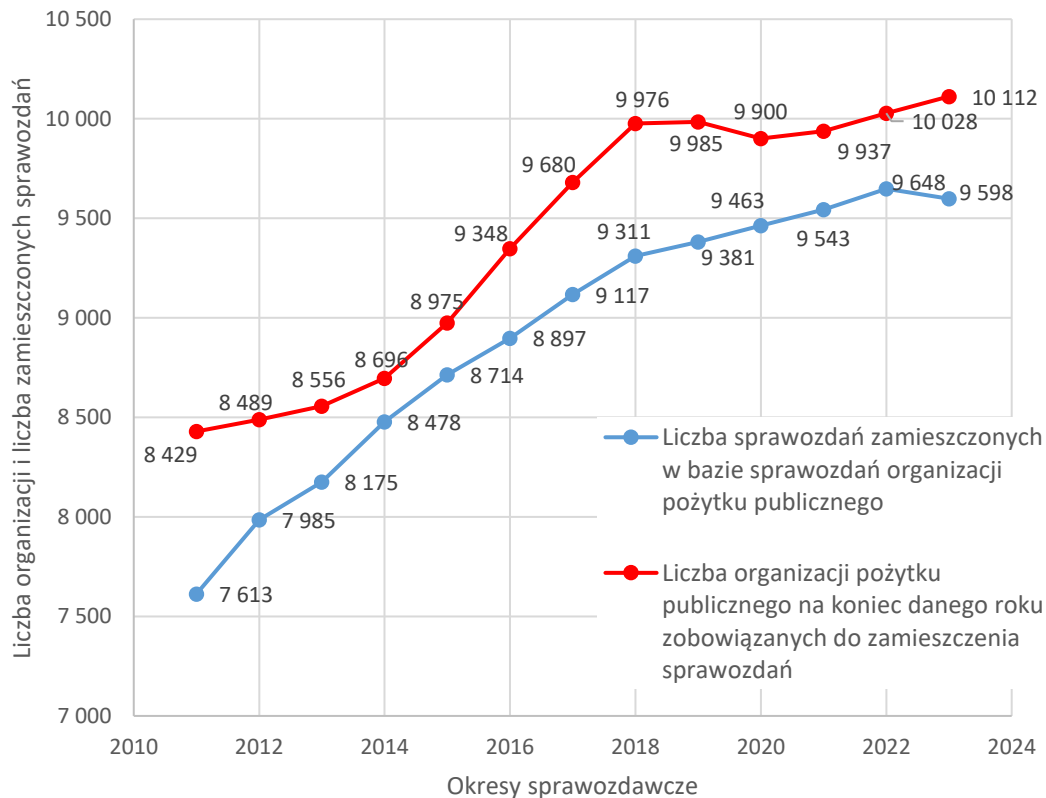
Poniższe zestawienie oraz wykres przedstawiają liczbę zamieszczonych sprawozdań w bazie sprawozdań OPP oraz liczbę organizacji pożytku publicznego, które posiadały status OPP na dzień 31 grudnia danego roku i były zobowiązane do zamieszczenia sprawozdań. Wykazana obecnie mniejsza liczba zamieszczonych sprawozdań za 2023 rok wynika z tego, że część organizacji wypełnia obowiązek sprawozdawczy po terminie, więc liczebność tych sprawozdań zapewne wzrośnie, jak to zdarzało się w poprzednich latach. Poza tym do zamieszczenia sprawozdań zobowiązane są również organizacje, które mają otwartą likwidację lub ogłoszona jest ich upadłość. Na podstawie art. 22 ust. 5 ustawy sądy rejestrowe powinny z urzędu w takich sytuacjach pozbawiać te organizacje statusu organizacji pożytku publicznego, jednakże praktyka wskazuje, że przepis ten nie zawsze jest stosowany.

Rok	Liczba sprawozdań zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego	Liczba organizacji pożytku publicznego na koniec danego roku zobowiązanych do zamieszczenia sprawozdań	Zamieszczone sprawozdania (%)
2011	7 613	8 429	90,32
2012	7 984	8 489	94,05
2013	8 177	8 556	95,57
2014	8 480	8 696	97,52
2015	8 720	8 975	97,16
2016	8 919	9 348	95,41
2017	9 119	9 680	94,20
2018	9 314	9 976	93,36
2019	9 387	9 985	94,01
2020	9 463	9 900	95,59
2021	9 543	9 937	96,04
2022	9 648	10 028	96,21
2023	9 598	10 112	94,92

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za lata 2011–2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Tabela 1. Liczba zamieszczonych sprawozdań za lata 2011–2023 w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

Liczba zamieszczonych sprawozdań organizacji pożytku publicznego ogółem w latach 2011-2023 a liczba organizacji pożytku publicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za lata 2011–2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 5. Liczba zamieszczonych sprawozdań za lata 2011–2023 w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

W tym miejscu warto podkreślić, że niektóre organizacje wiążą status organizacji pożytku publicznego tylko z możliwością otrzymywania 1,5% podatku. Gdy organizacja nie jest uprawniona do otrzymania 1,5% podatku, często sądzi, że nie dotyczy jej obowiązek sprawozdawczy. Z powyższych danych wynika, że nieznacznie zmniejszyła się liczba zamieszczonych sprawozdań za 2023 rok w porównaniu do liczby zamieszczonych sprawozdań w roku poprzednim. Dane dotyczące poprzednich lat zostały uaktualnione na dzień przygotowania zestawienia do niniejszej informacji, dlatego faktycznie zwiększyła się liczba zamieszczonych sprawozdań organizacji za poprzednie lata, gdyż niektóre organizacje opublikowały zaległe sprawozdania.

W porównaniu danych dotyczących zamieszczonych sprawozdań na ostatni dzień sprawozdawczy w 2023 roku wzrosła liczba organizacji, które zamieściły sprawozdania merytoryczne „pełne” (o 242 organizacje więcej niż w 2022 roku). Natomiast liczba organizacji, które zamieściły w bazie sprawozdania uproszczone, zmniejszyła się o 292. Sprawozdania merytoryczne uproszczone wypełniają organizacje, których całkowity przychód w danym roku sprawozdawczym nie przekroczył 100 000 zł, natomiast

sprawozdania merytoryczne „pełne” – organizacje, których całkowity przychód był wyższy niż 100 000 zł. W przypadku organizacji, których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym, termin zamieszczenia sprawozdań upłynął 15 lipca 2024 roku i do tego dnia 9 063 organizacje zamieściły sprawozdania w bazie. Natomiast organizacje, których rok obrotowy jest inny niż kalendarzowy, były zobowiązane zamieścić sprawozdania do 2 grudnia 2024 roku (ponieważ 30 listopada wypadł w sobotę) – 408 organizacji terminowo wywiązało się z obowiązku sprawozdawczego. Niezależnie od powyższego nadal 514 organizacji nie zamieściło sprawozdań za 2023 rok.

2.2.2. Forma prawna organizacji pożytku publicznego

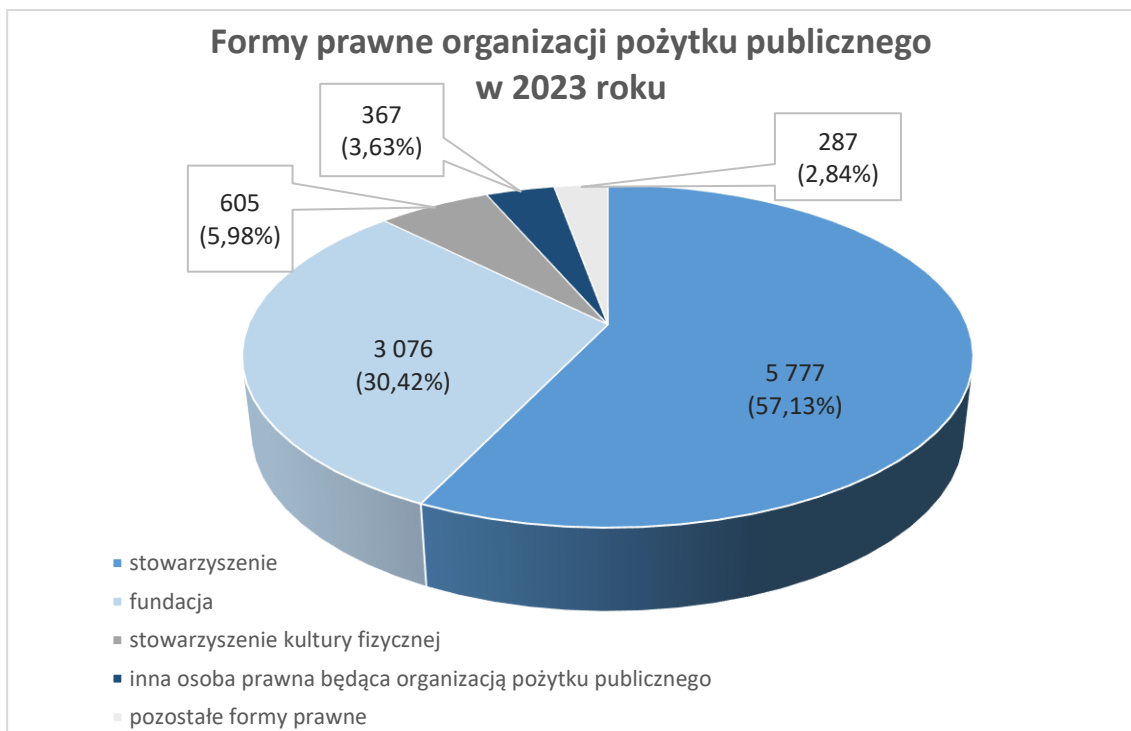
Formy prawne organizacji pożytku publicznego są ograniczone ustawowo do organizacji pozarządowych, tj. stowarzyszeń i fundacji, oraz podmiotów określonych w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 4 ustawy, czyli osób prawnych i jednostek organizacyjnych działających na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego, spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz klubów sportowych będących spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Poniżej przedstawiamy w tabeli 2 zestawienie form prawnych organizacji pożytku publicznego wg stanu na 31 grudnia 2023 roku oraz wykres 6, z których jednoznacznie wynika, że dominującymi formami prawnymi wśród organizacji pożytku publicznego w 2023 roku, podobnie jak w ubiegłych latach, były stowarzyszenia i fundacje. Stanowiły one łącznie 87,55% wszystkich podmiotów (8 853 organizacje), w tym 57,13% to stowarzyszenia (5 777 organizacji), a 30,42% fundacje (3 076 organizacji).

Forma prawna	Liczba organizacji
stowarzyszenie	5777
fundacja	3076
stowarzyszenie kultury fizycznej	605
inna osoba prawna będąca organizacją pożytku publicznego	367
kościelna osoba prawna będąca organizacją pożytku publicznego	59
związek stowarzyszeń	58
nieposiadająca osobowości prawnej instytucja kościelna będąca organizacją pożytku publicznego	44
związek sportowy	31
nieposiadająca osobowości prawnej organizacja pożytku publicznego	28
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	22
stowarzyszenie kultury fizycznej o zasięgu ogólnokrajowym	18
jednostka terenowa stowarzyszenia posiadająca osobowość prawną	13
polski związek sportowy	3
cech rzemieślniczy	2
inna organizacja społeczna lub zawodowa	2
izba gospodarcza	2
związki rolników, kółek i organizacji rolniczych	2
inna organizacja podmiotów gospodarczych	1
spółdzielnia	1
spółka akcyjna	1

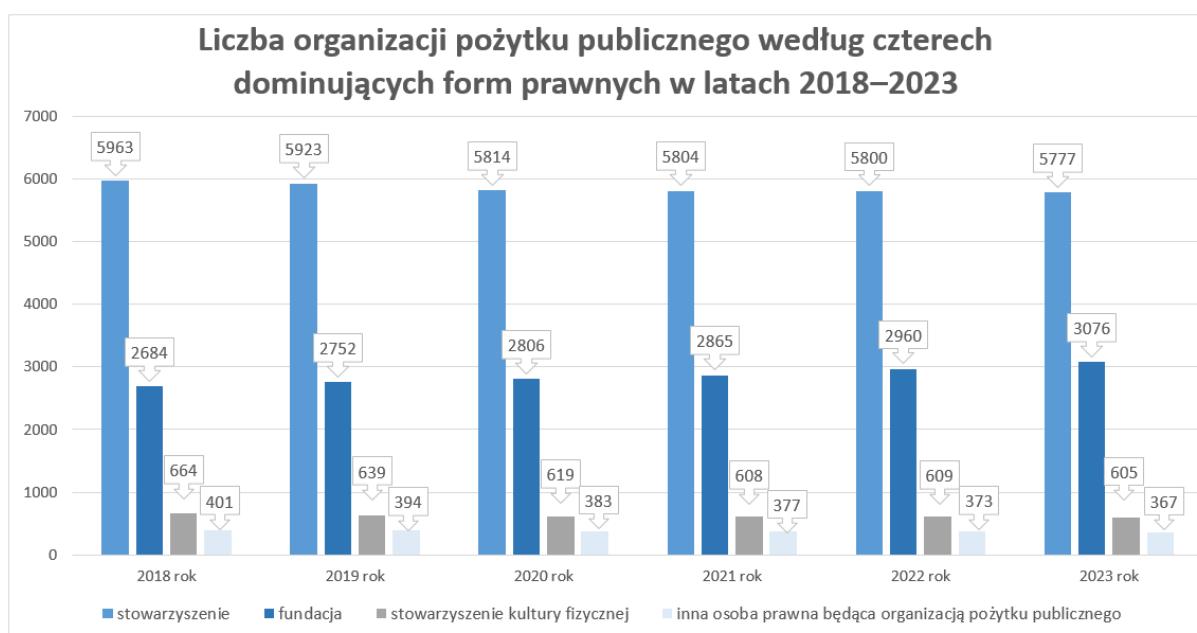
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2023 roku
Tabela 2. Formy prawne organizacji pożytku publicznego w 2023 roku

Niewielki odsetek organizacji miał formę prawną stowarzyszenia kultury fizycznej (5,98%) i innej osoby prawnej będącej organizacją pożytku publicznego (3,63%). Pozostałe formy prawne dotyczą 287 organizacji, czyli 2,84%, posiadających inne formy prawne niż te wymienione powyżej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2023 roku
Wykres 6. Liczba organizacji pożytku publicznego w 2023 roku w podziale na formę prawną

Dynamika zmian w zakresie struktury form prawnych organizacji pożytku publicznego w latach 2017–2023, co widać na wykresie 7, wskazuje na nieznaczne zmniejszenie liczby stowarzyszeń, stowarzyszeń kultury fizycznej oraz innych osób prawnych będących organizacją pożytku publicznego, natomiast zauważalny jest przyrost fundacji z 2 684 w 2018 roku do 3 076 w 2023 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2023 roku
Wykres 7. Liczba organizacji pożytku publicznego w latach 2018–2023 w podziale na dominujące formy prawne

2.2.3. Podział terytorialny organizacji pożytku publicznego wg województw, liczby organizacji oraz ich procentowego udziału w liczbie ogółem

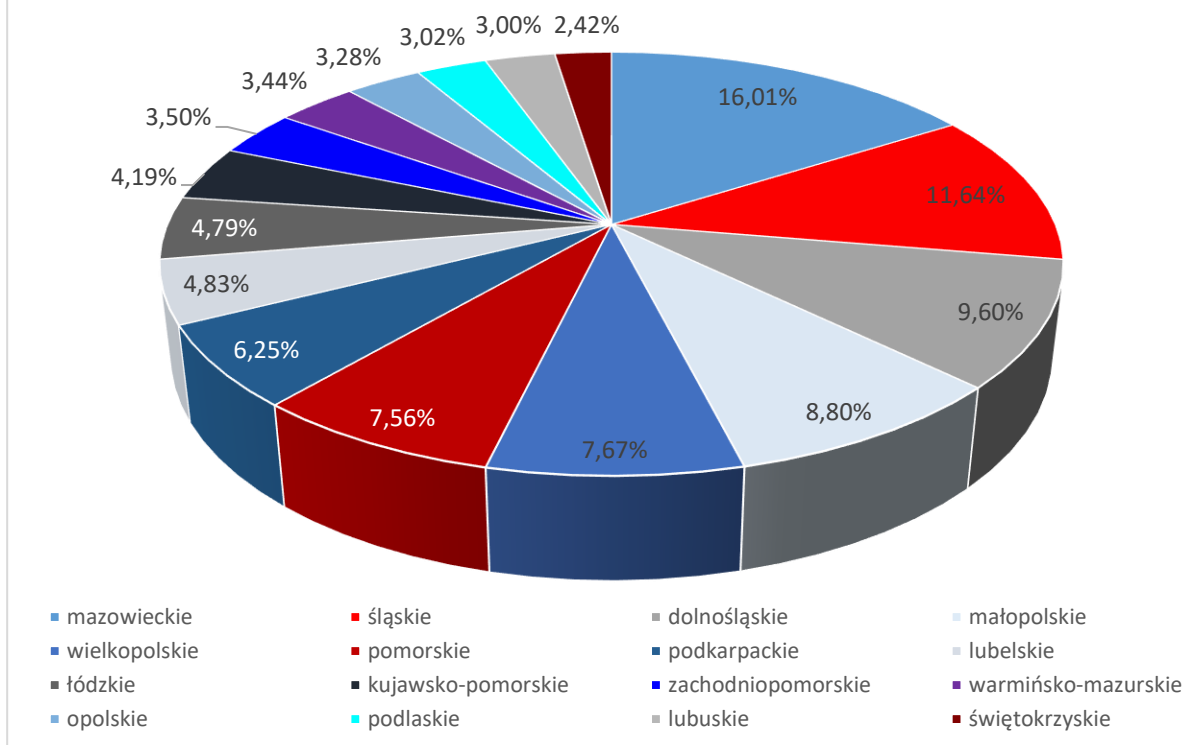
Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że na koniec 2023 roku 10 112 podmiotów miało status OPP. Najwięcej organizacji pożytku publicznego, bo 1 619, czyli 16,01% ogółu, miało swoją siedzibę w województwie mazowieckim. Blisko połowa wszystkich organizacji, tj. 46,05%, mieściła się w jednym z czterech województw – mazowieckim, śląskim, dolnośląskim lub małopolskim.

Województwo	Liczba organizacji
mazowieckie	1619
śląskie	1177
dolnośląskie	971
małopolskie	890
wielkopolskie	776
pomorskie	764
podkarpackie	632
lubelskie	488
łódzkie	484
kujawsko-pomorskie	424
zachodniopomorskie	354
warmińsko-mazurskie	348
opolskie	332
podlaskie	305
lubuskie	303
świętokrzyskie	245

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2023 roku

Tabela 3. Liczba organizacji w 2023 roku w poszczególnych województwach

Procent organizacji w poszczególnych województwach w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2023 roku

Wykres 8. Procent organizacji w poszczególnych województwach w 2023 roku

Powyższe dane pokazują, że najmniej organizacji pożytku publicznego miało siedzibę w województwach: opolskim (3,28%), podlaskim (3,02%), lubuskim (3,00%) i świętokrzyskim (2,42%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2023 roku

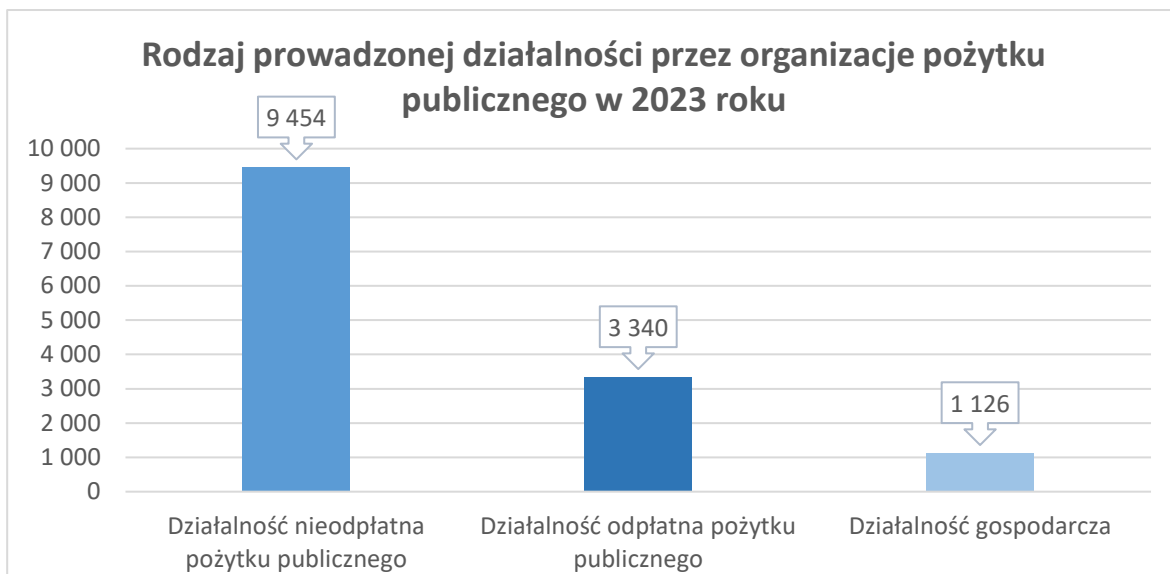
Wykres 9. Liczba organizacji pożytku publicznego wg stanu na 31 grudnia 2023 roku w podziale terytorialnym

2.2.4. Sfery działalności pożytku publicznego

Organizacje pożytku publicznego zgodnie ze wzorem sprawozdania merytorycznego mają możliwość wskazania trzech głównych sfer pożytku publicznego, w ramach których prowadzą działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego.

Jak wynika ze sprawozdań zamieszczonych w bazie sprawozdań za 2023 rok, na dzień 9 grudnia 2024 roku 9 454 organizacje wskazały, że prowadziły nieodpłatną działalność pożytku publicznego (czyli 98,50% organizacji, które zamieściły sprawozdania), a z kolei 3 340 organizacji – odpłatną działalność pożytku publicznego (34,80%). Przy czym warto podkreślić, że organizacja może prowadzić zarówno działalność pożytku publicznego nieodpłatną, jak i odpłatną.

Natomiast 1 126 organizacji podało, że prowadziło w 2023 roku działalność gospodarczą, co stanowi 11,73% organizacji, które zamieściły sprawozdania w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 10. Wskazania dotyczące prowadzonej działalności w 2023 roku

Tylko 563 organizacje pożytku publicznego (5,87%) zadeklarowały w sprawozdaniach za 2023 rok, że prowadziły jednocześnie działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego oraz działalność gospodarczą. Z kolei 5 715 organizacji prowadziło wyłącznie działalność nieodpłatną pożytku publicznego, co stanowi 59,54% organizacji, które zamieściły sprawozdania za 2023 rok. Jedynie 125 organizacji (1,30%) podało, że prowadziło wyłącznie działalność odpłatną pożytku publicznego. Ponad jedna czwarta organizacji (2 633 organizacje, co stanowi 27,43%) prowadziła jednocześnie działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego bez działalności gospodarczej, a 543 organizacje (5,66%) – wyłącznie działalność nieodpłatną pożytku publicznego i działalność gospodarczą. Co ciekawe, zaledwie 19 organizacji wskazało, że prowadziło tylko działalność odpłatną pożytku publicznego i działalność gospodarczą (0,20%).

Z uwagi na obowiązek prowadzenia działalności pożytku publicznego organizacje pożytku publicznego muszą wykazać w formularzu sprawozdania merytorycznego prowadzenie nieodpłatnej lub odpłatnej działalności pożytku publicznego. Dlatego też organizacja nie może podać, że prowadzi wyłącznie działalność gospodarczą.

Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba organizacji	% organizacji prowadzących daną działalność
Działalność nieodpłatna pożytku publicznego	9 454	98,50%
Działalność odpłatna pożytku publicznego	3 340	34,80%
Działalność gospodarcza	1 126	11,73%
Jednocześnie działalność nieodpłatna, odpłatna i gospodarcza	563	5,87%
Tylko nieodpłatna działalność pożytku publicznego	5 715	59,54%
Tylko odpłatna działalność pożytku publicznego	125	1,30%
Działalność nieodpłatna i odpłatna pożytku publicznego	2 633	27,43%
Działalność nieodpłatna pożytku publicznego i gospodarcza	543	5,66%
Działalność odpłatna pożytku publicznego i gospodarcza	19	0,20%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Tabela 4. Liczba organizacji w podziale na prowadzoną działalność w 2023 roku

W sprawozdaniach merytorycznych za 2023 rok organizacje najczęściej wskazały, że prowadziły nieodpłatną działalność pożytku publicznego w sferach:

- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – 2 381 wskazań, co stanowi 16,45% wszystkich wskazań w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego,
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży – 1 570 wskazań (10,85%),
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – 1 253 wskazania (8,66%),
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania – 1 185 wskazań (8,19%),
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – 1 112 wskazań (7,68%),
- ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o *działalności leczniczej* – 993 wskazania (6,86%),
- działalności charytatywnej – 971 wskazań (6,71%),
- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób – 922 wskazania (6,37%),
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego – 621 wskazań (4,29%),
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym – 399 wskazań (2,76%),
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych – 333 wskazania (2,30%),
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – 288 wskazań (1,99%).

Liczba wskazań sfery nieodpłatnej działalności pożytku publicznego w 2023 roku

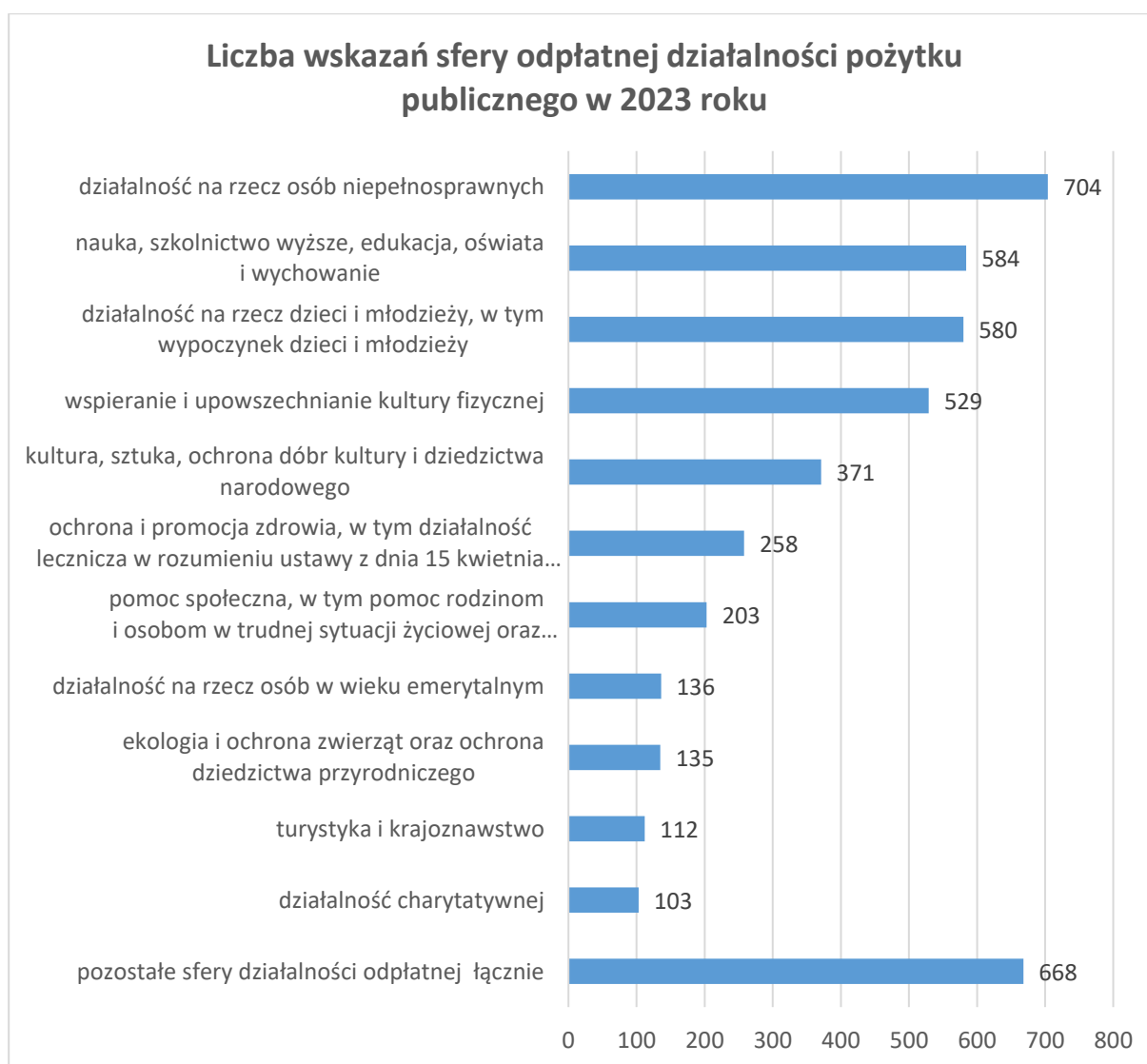

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 11. Wskazania dotyczące prowadzonej nieodpłatnej działalności pożytku publicznego w 2023 roku

Odpłatną działalność pożytku publicznego organizacje pożytku publicznego prowadziły głównie w sferach:

- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – 704 wskazania, co stanowi 16,06% wszystkich wskazań w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania – 584 wskazania (13,32%),
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży – 580 wskazań (13,23%),
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – 529 wskazań (12,07%),
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – 371 wskazań (8,46%),
- ochrony i promocji zdrowia, w tym działalność lecznicza w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* – 258 wskazań (5,89%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 12. Wskazania dotyczące prowadzonej odpłatnej działalności pożytku publicznego w 2023 roku

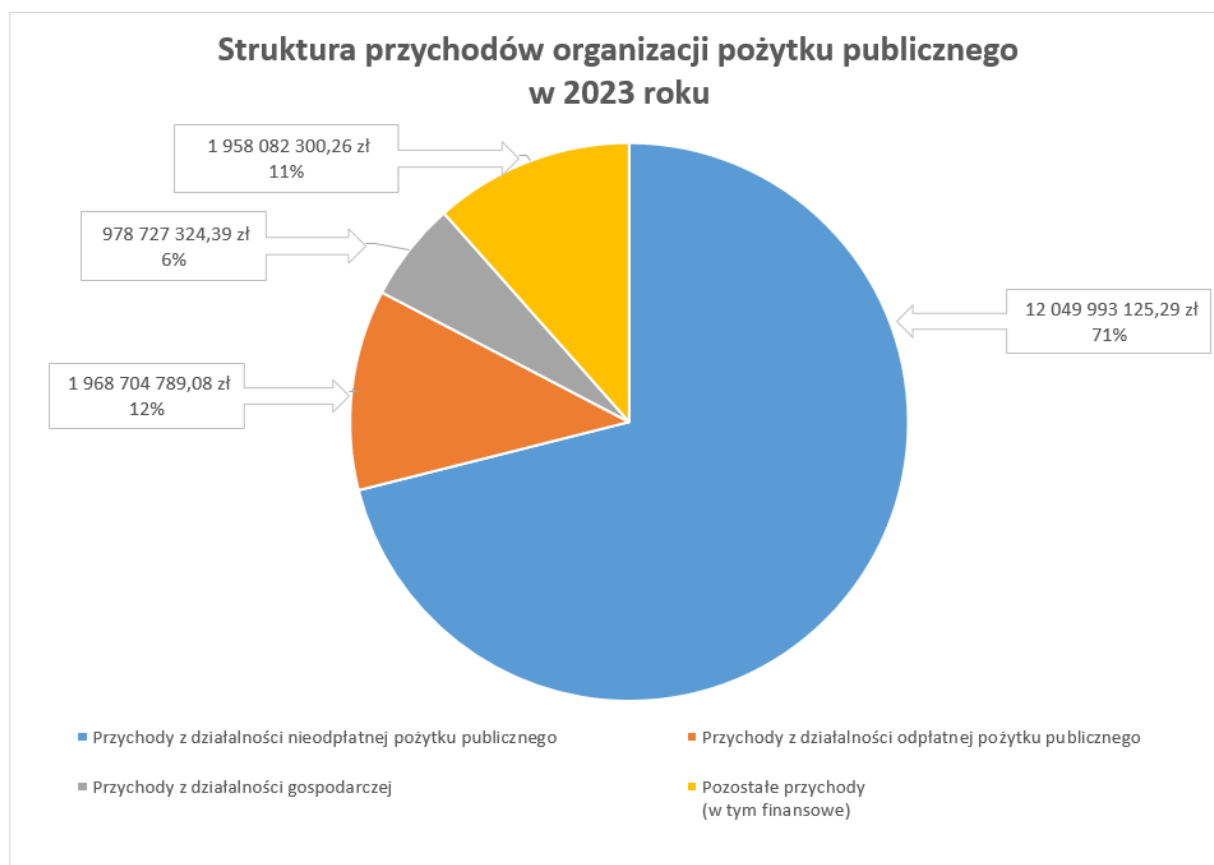
2.2.5. Przychody organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok

Jak wynika z danych zawartych w sprawozdaniach merytorycznych za 2023 rok, łączna kwota przychodów ogółem organizacji wyniosła **16 955 507 539,02 zł**; mediana przychodów – 171 821,62 zł, a średnia – 1 766 566,74 zł. Przychód ogółem organizacji w tym roku wzrósł o 769 861 365,13 zł wobec przychodu ogółem roku poprzedniego, tj. o 4,75%.

Na przychody ogółem organizacji pożytku publicznego składają się:

- przychody z działalności nieodpłatnej pożytku publicznego – **12 049 993 125,29 zł**, które były wyższe o 215 099 419,40 zł niż w 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 1,82% punktu procentowego), przy czym procentowy udział w przychodach ogółem spadł o 2,05 punktu procentowego,
- przychody z działalności odpłatnej pożytku publicznego – **1 968 704 789,08 zł**, które były wyższe o 354 100 861,66 zł niż w 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 21,93%), co jednocześnie stanowi wzrost udziału w przychodach ogółem o 1,64 punktu procentowego,
- przychody z działalności gospodarczej – **978 727 324,39 zł**, które były wyższe o 73 461 703,83 zł niż w 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 8,11%), przy czym procentowy udział w przychodach ogółem zwiększył się o 0,18 punktu procentowego,
- pozostałe przychody (w tym przychody finansowe) – **1 958 082 300,26 zł**, które zwiększyły się w stosunku do 2022 roku o 127 199 380,24 zł (wzrost względem poprzedniego roku o 6,95%), podczas gdy procentowy udział w przychodach ogółem wzrósł o 0,24 punktu procentowego.

W 2023 roku widoczne jest wyraźne zwiększenie przychodów ze wszystkich źródeł, w tym głównie w ramach prowadzonej działalności pożytku publicznego (nieodpłatnej i odpłatnej) oraz pozostałej działalności, a także nieznacznie mniejszy wzrost przychodów z działalności gospodarczej.

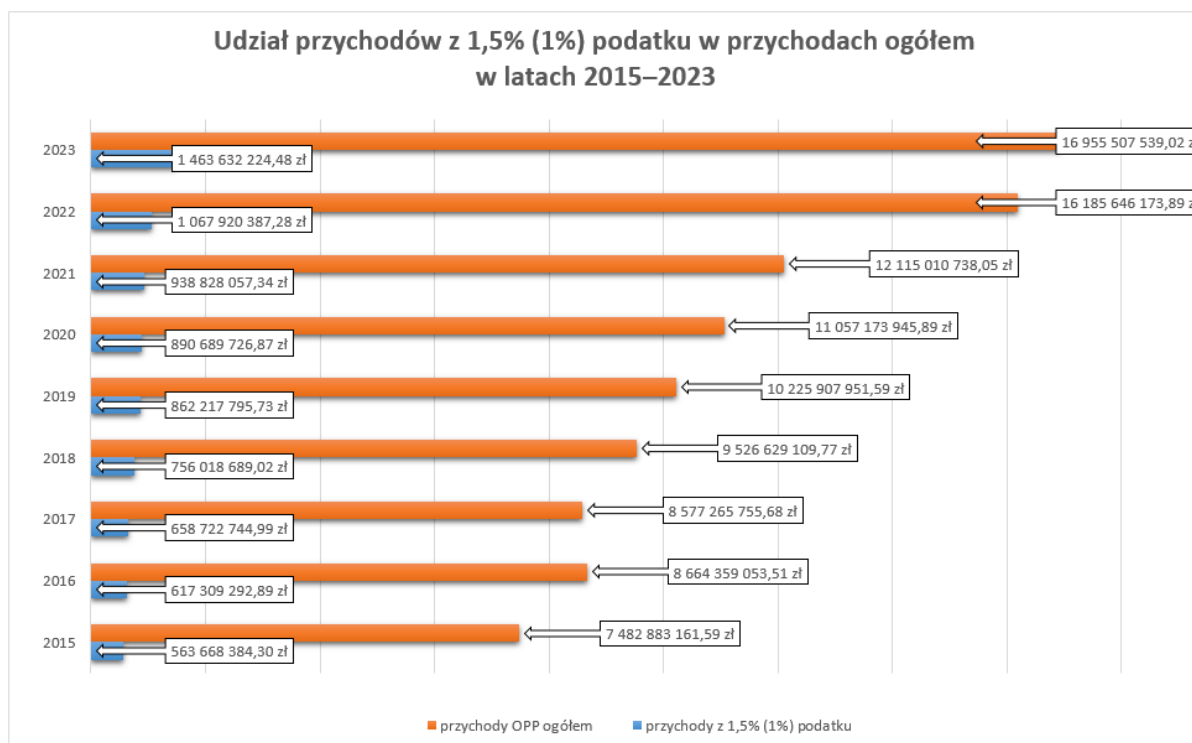

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)
Wykres 13. Struktura przychodów organizacji pożytku publicznego w 2023 roku

Przychody z 1,5% podatku wykazane w sprawozdaniach merytorycznych za 2023 rok wyniosły **1 463 632 224,48 zł** i stanowiły 8,63% łącznej kwoty przychodów ogółem organizacji pożytku publicznego, przy czym udział tych przychodów w przychodach ogółem zwiększył się o 2,03 punktu procentowego względem poprzedniego roku. Przychód z 1,5% podatku wzrósł o 769 861 365,13 zł wobec przychodów z tego tytułu w 2022 roku, tj. o 4,76%. Najwyższa kwota uzyskana z 1,5% podatku przez organizację wyniosła 288 995 330,53 zł. Pomimo że w wykazie organizacji pożytku publicznego uprawnionych do otrzymania 1,5% podatku zostało uwzględnionych 9 197 organizacji pożytku publicznego wg stanu na 30 listopada 2022 roku, 1068 organizacji nie podało w sprawozdaniu merytorycznym przychodów z 1,5% podatku, Natomiast zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów 188 organizacji, które były do tego uprawnione, nie otrzymało żadnych środków z tytułu 1,5% podatku.

Przychód z 1,5% podatku przedstawiony w sprawozdaniach merytorycznych za 2023 rok jest niższy o 66 798 071,10 zł od sumy środków przekazanych organizacjom pożytku publicznego podanej przez Ministerstwo Finansów w *Informacji dotyczącej kwot 1,5% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2023 roku (z rozliczenia za 2022 rok)*. Z dodatkowej analizy wynika, że część organizacji, które mają oddziały terenowe, nie uwzględnia w sprawozdaniu merytorycznym środków z 1,5% podatku przekazanych jednostkom podległym na podstawie celu szczegółowego. Powstała różnica może również wynikać z przyjętych przez organizacje zasad memoriałowej i współmierności, a także z uwagi na popełnione

przez organizacje błędy w trakcie wypełniania sprawozdań merytorycznych, w tym brak wyodrębnienia tych przychodów w planie kont. Poza tym ww. *Informacja* została przygotowana na dzień 15 września 2023 roku, podczas gdy sprawozdania organizacji pożytku publicznego obejmują cały rok kalendarzowy. W związku z powyższym porównywanie danych z Ministerstwa Finansów z danymi wynikającymi ze sprawozdań merytorycznych może sprawiać problem podczas ich analizy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2015–2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 14. Udział 1,5% (1%) podatku w przychodach ogółem organizacji pożytku publicznego w latach 2015–2023

Z danych wykazanych w sprawozdaniach za lata 2015–2023 wynika, że zarówno przychody organizacji, jak i kwoty uzyskiwane przez OPP z 1,5% (1%) podatku systematycznie rosną. Wyjątkiem pod tym względem był 2017 rok, w którym nastąpił spadek łącznych przychodów organizacji o 87 093 297,83 zł, czyli 1,01% w stosunku do 2016 roku. Średnio od 2015 roku przychody organizacji rosły o 11,16%, a przychody z 1,5% (1%) podatku o 13,07% rok do roku. Również w 2023 roku w stosunku do poprzedniego roku kwota przychodów z 1,5% wzrosła o 769 861 365,13 zł, a udział tych środków w całości przychodów o 2,03 punktu procentowego. Spadki udziału środków z 1,5% (1%) podatku w łącznej kwocie przychodów rok do roku nastąpiły jedynie w 2016 roku oraz w latach 2020–2022.

Średnia przychodów organizacji pożytku publicznego wyniosła 1 766 566,74 zł, a mediana 171 821,62 zł (10-krotnie mniej). W przypadku przychodów pochodzących z 1,5% podatku średnia wyniosła 152 493,46 zł, a mediana zaledwie 6 625,20 zł (23-krotnie mniej). Średnia przychodów z 1,5% podatku stanowi 0,05% przychodów z 1,5% podatku organizacji, która uzyskała najwyższą wykazaną wartość z tego tytułu w 2023 roku (288 995 330,53 zł). Natomiast mediana przychodów z 1,5% w 2023 roku wyniosła

6 625,20 zł i stanowi 0,00229% przychodów z 1,5% podatku organizacji, która wykazała najwyższą wysokość tych przychodów. Te dane wskazują na bardzo duże rozwarstwienie OPP pod względem łącznych przychodów, a szczególnie przychodów pochodzących z 1,5% podatku. Średnia jest statystyką wrażliwą na wartości skrajne, więc fakt, że jest ponad 23 razy większa od mediany wskazuje na to, że na jej wartość wpłynęły bardzo wysokie, wielomilionowe przychody z 1,5% podatku uzyskane przez relatywnie nieliczną grupę organizacji.

2023 rok	Przychody ogółem	Przychody z działalności nieodpłatnej pożytku publicznego	Przychody z działalności odpłatnej pożytku publicznego	Przychody z działalności gospodarczej	Pozostałe przychody (w tym finansowe)
suma	16 955 507 539,02	12 049 993 125,29	1 968 704 789,08	978 727 324,39	1 958 082 300,26
średnia	1 766 566,74	1 255 469,17	205 116,15	101 972,01	204 009,41
mediana	171 821,62	80 429,27	0,00	0,00	305,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Tabela 5. Suma, średnia i mediana głównych przychodów działalności organizacji pożytku publicznego w 2023 roku (w zł)

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że odpłatna działalność pożytku publicznego i działalność gospodarcza faktycznie stanowią jedynie uzupełnienie przychodów organizacji w stosunku do nieodpłatnej działalności pożytku publicznego.

2.2.6. Koszty organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok

Organizacje pożytku publicznego poniosły w 2023 roku koszty łącznie w wysokości **16 069 232 835,99 zł** i w stosunku do poniesionych kosztów ogółem z poprzedniego roku były one wyższe o 1 473 446 315,56 zł, tj. o 10,10%. Natomiast suma kosztów poniesionych w ramach 1,5% podatku i wykazanych w sprawozdaniach merytorycznych „pełnych” (sporządzonych przez organizacje, których łączne przychody w 2023 roku wyniosły ponad 100 000 zł) stanowiła **1 068 406 820,32 zł** i w porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się o 166 537 429,74 zł, tj. o 18,47%.

Na koszty ogółem zawarte w sprawozdaniach merytorycznych składają się następujące pozycje:

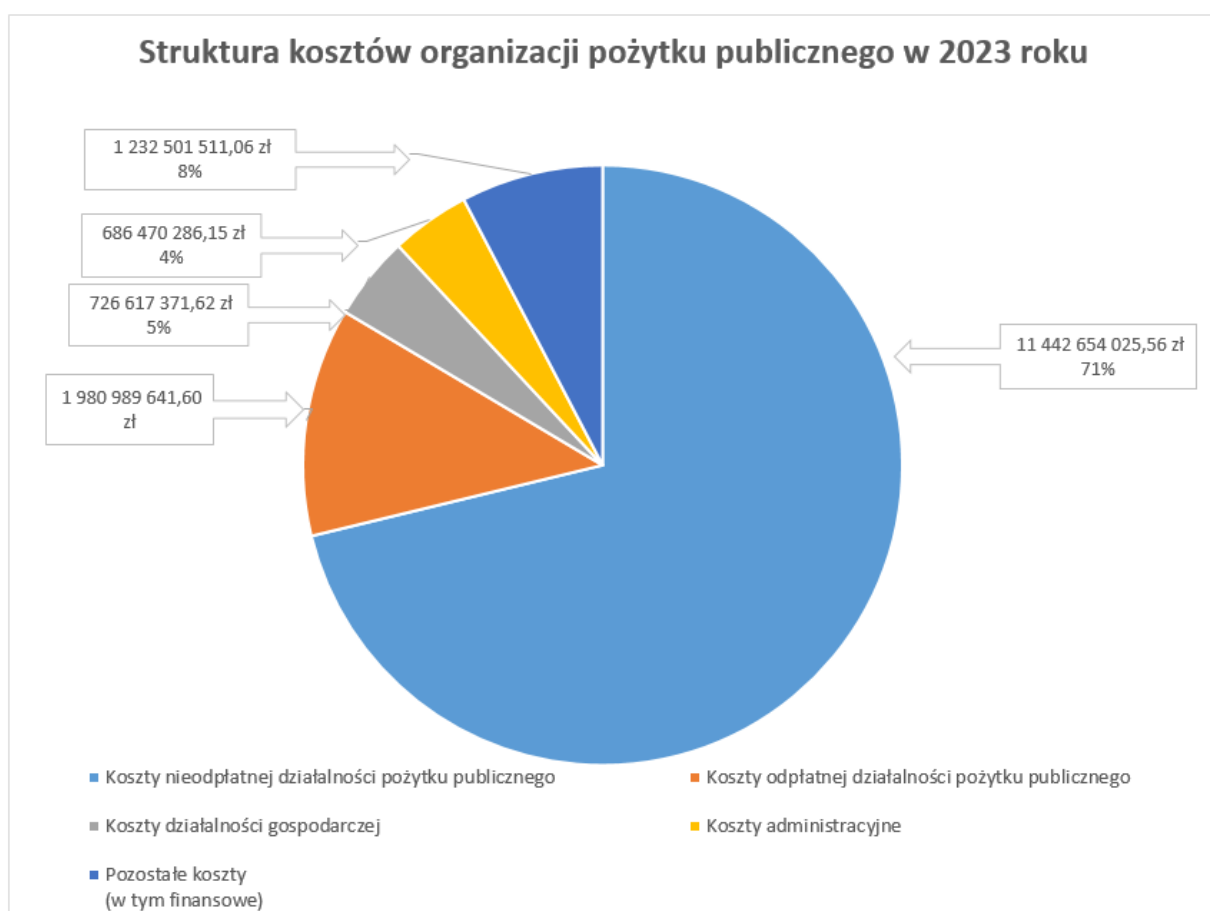
- koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego w łącznej wysokości **11 442 654 025,56 zł**, które były wyższe o 1 040 833 100,19 zł niż w 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 10,01%), podczas gdy procentowy udział w kosztach ogółem spadł o 22,78 punktu procentowego w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego,
- koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego w łącznej wysokości **1 980 989 641,60 zł**, które były wyższe o 334 493 792,64 zł niż w 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 20,23%), co jednocześnie stanowi zwiększenie udziału w kosztach ogółem o 9,49 punktu procentowego,
- koszty działalności gospodarczej w łącznej wysokości **726 617 371,62 zł**, które były wyższe o 18 162 725,56 zł niż w 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 2,56%), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem zwiększył się o 2,30 punktu procentowego,

- koszty administracyjne w łącznej wysokości **686 470 286,15 zł**, które zwiększyły się o 73 092 418,18 zł w stosunku do 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 11,92%), a procentowy odsetek w kosztach ogółem zwiększył się o 3,32 punktu procentowego,
- koszty pozostałe (w tym finansowe) w łącznej wysokości **1 232 501 511,06 zł**, które zwiększyły się o 6 864 278,99 zł w stosunku do 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 0,56%), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem zwiększył się o 5,45 punktu procentowego.

2023 rok	Koszty organizacji ogółem	Koszty nieodpłatnej działalności pożytku publicznego	Koszty odpłatnej działalności pożytku publicznego	Koszty działalności gospodarczej	Koszty administracyjne	Pozostałe koszty (w tym finansowe)
suma	16 069 232 835,99 zł	11 442 654 025,56 zł	1 980 989 641,60 zł	726 617 371,62 zł	686 470 286,15 zł	1 232 501 511,06 zł
średnia	1 674 227,22 zł	1 192 191,50 zł	206 396,09 zł	75 705,08 zł	71 522,22 zł	128 412,33 zł
mediana	160 874,49 zł	72 118,04 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	50,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Tabela 6. Suma, średnia i mediana głównych kosztów działalności organizacji pożytku publicznego w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 15. Struktura kosztów organizacji pożytku publicznego w 2023 roku

Z danych wykazanych w sprawozdaniach merytorycznych za 2023 rok wynika, że organizacje pożytku publicznego poniosły średnio koszty w wysokości 1 674 227,22 zł, jednak mediana kosztów ogółem wyniosła 160 874,49 zł.

Według danych zawartych w sprawozdaniach merytorycznych organizacji, które uzyskały w 2023 roku przychody powyżej 100 000 zł (sprawozdania merytoryczne „pełne” sporządzone przez 5 705 organizacji, czyli o 242 więcej niż w poprzednim roku), organizacje poniosły koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1,5% podatku za 2022 rok w wysokości 57 928 355,38 zł, przy czym koszty te zwiększyły się w stosunku do poprzedniego roku o 16 455 462,36 zł (przyrost o 39,68%). Stanowią one 0,36% kosztów ogółem (procentowy udział w kosztach ogółem był wyższy w stosunku do 2022 roku o 0,08 punktu procentowego). W ramach kosztów kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1,5% podatku 36 746 192,90 zł stanowią środki z 1,5% podatku (zwiększenie wykorzystania tych środków względem 2022 roku o 9 687 475,69 zł). Z informacji zawartych w sprawozdaniach merytorycznych za 2023 rok wynika, że prawie $\frac{2}{3}$ kosztów (63,43%) poniesionych na kampanię informacyjną lub reklamową związaną z pozyskiwaniem 1,5% podatku została sfinansowana z tych środków. Pokazuje to, że coraz silniejsza jest konkurencja pomiędzy organizacjami pożytku publicznego o podatników, którzy decydują się wskazać jedną z nich w zeznaniach podatkowych.

Na koszty ogółem poniesione w 2023 roku ze środków z 1,5% podatku, czyli **1 093 571 117,36 zł**, które zwiększyły się o 191 701 726,78 zł (wzrost względem poprzedniego roku o 21,26%), składają się następujące pozycje:

- koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1,5% podatku w łącznej wysokości **1 001 908 602,57 zł**, które były wyższe o 154 263 700,86 zł niż w 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 18,20%), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem poniesionych z 1,5% podatku zmniejszył się o 2,37 punktu procentowego,
- koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1,5% podatku w łącznej wysokości **28 603 007,06 zł**, które były wyższe o 3 006 891,02 zł niż w 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 11,75%), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem poniesionych z 1,5% podatku zmniejszył się o 0,22 punktu procentowego,
- koszty administracyjne poniesione z 1,5% podatku w łącznej kwocie **24 784 417,50 zł**, które były wyższe o 4 718 840,37 zł niż w 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 23,52%), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem poniesionych z 1,5% podatku wzrósł o 0,04 punktu procentowego,
- pozostałe koszty poniesione z 1,5% podatku w łącznej wysokości **13 110 793,19 zł**, które były wyższe o 4 547 997,49 zł niż w 2022 roku (wzrost względem poprzedniego roku o 53,11%), przy czym procentowy udział w kosztach ogółem poniesionych z 1,5% podatku zwiększył się o 0,25 punktu procentowego.

2023 rok	Koszty organizacji ogółem poniesione z 1,5% podatku	Koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1,5% podatku	Koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego poniesione z 1,5% podatku	Koszty administracyjne poniesione z 1,5% podatku	Pozostałe koszty poniesione z 1,5% podatku
suma	1 093 571 117,36 zł	1 001 908 602,57 zł	28 603 007,06 zł	24 784 417,50 zł	13 110 793,19 zł
średnia	113 937,40 zł	104 387,23 zł	2 980,10 zł	2 582,25 zł	1 365,99 zł
mediana	4 577,80 zł	6 471,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł

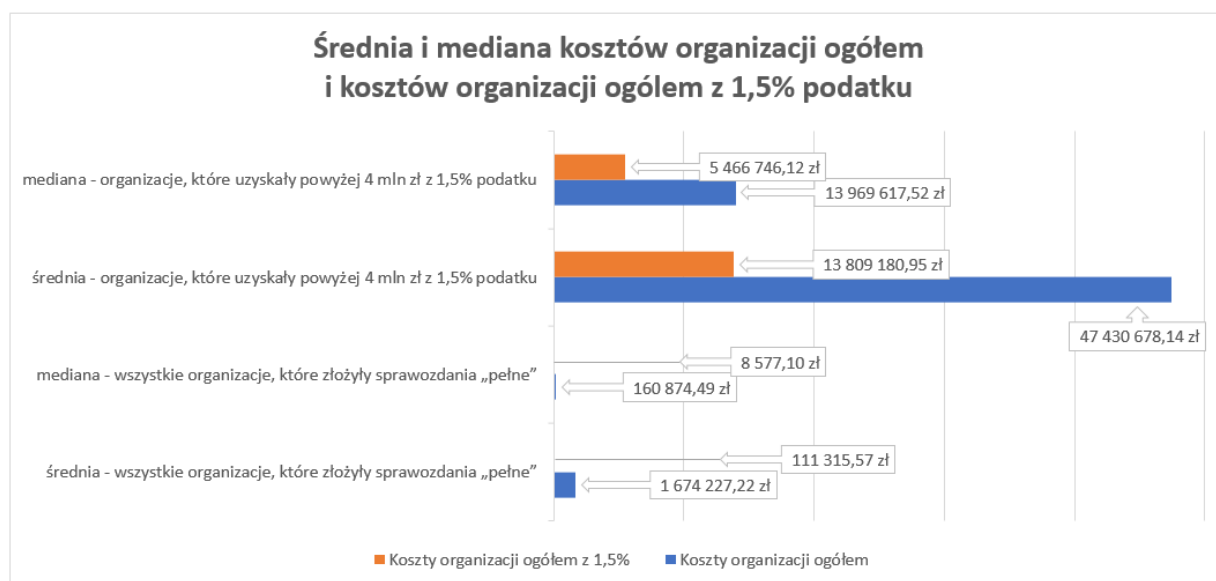
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Tabela 7. Suma, średnia i mediana głównych kosztów działalności organizacji pożytku publicznego w 2023 roku poniesionych ze środków z 1,5% podatku

Z przedstawionych powyżej danych, analogicznie jak w przypadku przychodów, wynika, że odpłatna działalność pożytku publicznego i działalność gospodarcza faktycznie stanowią jedynie uzupełnienie przychodów organizacji w stosunku do nieodpłatnej działalności pożytku publicznego.

Porównanie danych dotyczących kosztów ogólnych zamieszczonych w sprawozdaniach „pełnych” wskazuje na to, że koszty ponoszone przez organizacje ze środków uzyskanych z 1,5% podatku są bardziej zróżnicowane niż koszty ponoszone ze wszystkich źródeł. Średnia kosztów organizacji ogółem z 1,5% podatku wyniosła 113 937,40 zł, co stanowi 6,81% średniej kosztów ogółem. Natomiast mediana kosztów organizacji z 1,5% podatku wyniosła zaledwie 4 577,80 zł, czyli 2,85% mediany kosztów ogółem; oznacza to, że koszty z 1,5% podatku stanowią niewielką część kosztów ogólnych organizacji. Dane pokazują, że wysokość kosztów ponoszonych przez organizacje ze środków uzyskanych z 1,5% podatku jest bardziej zróżnicowana, niż ma to miejsce w przypadku kosztów ponoszonych ze wszystkich źródeł. Jednocześnie w tej kategorii kosztów bardziej widoczne jest rozwarstwienie organizacji (mediana jest prawie 25-krotnie niższa niż średnia, podczas gdy w przypadku kosztów ponoszonych ze wszystkich źródeł różnica jest ponad 10-krotna).

Analogiczne statystyki dla grupy 46 organizacji, które w 2023 roku uzyskały ponad 4 mln zł z 1,5% podatku, wskazują na to, że ponoszą one znacznie wyższe koszty niż inne organizacje. Średnie kosztów ponoszonych ze wszystkich źródeł i kosztów z 1,5% podatku są wyższe od mediany odpowiednio 3,40 i 2,53 razy, co świadczy o tym, że tę grupę tworzą organizacje podobne do siebie pod względem ponoszonych kosztów. Średnia kosztów tych organizacji z 1,5% podatku wyniosła 13 809 180,95 zł, co stanowi aż 29,11% średniej kosztów ogółem, natomiast mediana kosztów organizacji ponoszonych z 1,5% podatku wyniosła 5 466 746,12 zł, czyli 39,13% mediany kosztów ogółem. Bardzo wysoki udział kosztów ponoszonych z 1,5% podatku w ogólnych kosztach organizacji (ponad 39%, biorąc pod uwagę medianę, i ponad 29%, biorąc pod uwagę średnią) potwierdza, że są to organizacje, które wyspecjalizowały się w pozyskiwaniu środków z 1,5% podatku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 16. Średnia i mediana kosztów organizacji ogółem oraz kosztów organizacji ogółem pokrywanych z 1,5% podatku zaprezentowane w podziale na organizacje, które uzyskały z 1,5% podatku kwotę 4 mln zł lub wyższą, oraz organizacje zamieszczające w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego sprawozdanie merytoryczne „pełne”

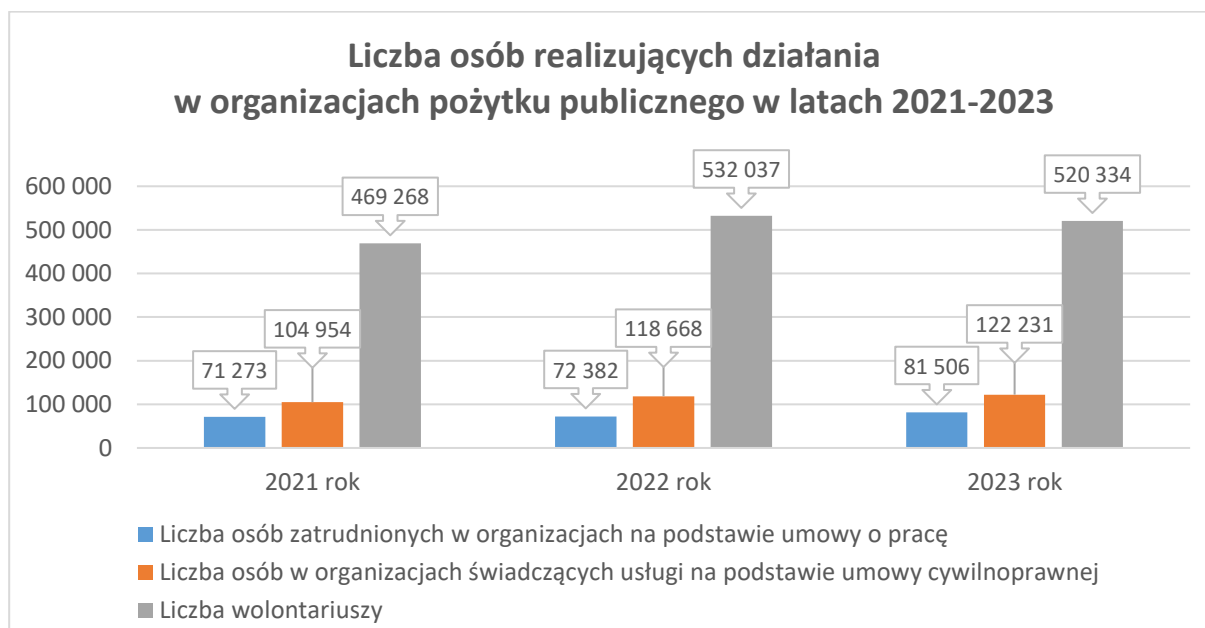
2.2.7. Pracownicy i wolontariusze

Organizacje wykazały w sprawozdaniach merytorycznych za 2023 rok zatrudnienie 203 737 osób, w tym 81 506 osób w ramach stosunku pracy (wzrost o 12,61% w stosunku do 2022 roku) i 122 231 osób na podstawie umów cywilnoprawnych (zwiększenie liczby osób zatrudnionych w takiej formie o 3,00% w porównaniu do poprzedniego roku sprawozdawczego). Ponad połowa organizacji (55,23%) z 9 598 organizacji, tj. 5 301, które zamieściły sprawozdania w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, skorzystała z pomocy 520 334 wolontariuszy (wzrost o 0,53 punktu procentowego w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego).

W 2023 roku organizacje pożytku publicznego wypłaciły wynagrodzenia w łącznej wysokości 5 642 165 649,35 zł (wzrost o 916 307 233,28 zł, tj. 19,39% względem wynagrodzeń wypłaconych w 2022 roku), w tym z tytułu umów o pracę 4 047 189 180,24 zł (wzrost o 678 107 641,48 zł, tj. 20,13%) oraz umów cywilnoprawnych 1 594 976 469,11 zł (wzrost o 238 199 593,80 zł, tj. 17,56%). Średnio wszystkim pracownikom danej organizacji wypłacono 587 848,06 zł (wzrost o 88 171,78 zł), przy czym 3 778 organizacji (o 14 organizacji więcej niż w 2022 roku) nie wykazało w sprawozdaniach merytorycznych żadnych wynagrodzeń, czyli opierały się głównie na społecznej pracy swoich członków i osób, które z tymi organizacjami sympatyzują, oraz wsparciu wolontariuszy. Mediana wypłaconych w organizacji łącznie wynagrodzeń wszystkim pracownikom w całym 2023 roku wyniosła 13 696,00 zł (wzrost o 2 194,75 zł w stosunku do 2022 roku).

W 2023 roku wzrosła o 9 124 liczba osób zatrudnionych w organizacjach na podstawie umowy o pracę (z 72 382 do 81 506), zwiększyła się również liczba osób, które pracowały w nich na podstawie umów cywilnoprawnych, o 3 563 osoby (z 118 668 do 122 231). Według danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok spadła natomiast

o 11 703 osoby liczba wolontariuszy (z 532 037 do 520 334), którzy wspierali organizacje. W 2023 roku o 984 była większa liczba osób działających na rzecz organizacji (zatrudnionych na umowy o pracę i cywilnoprawne oraz wolontariuszy).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 17. Liczba osób realizujących działania w organizacjach pożytku publicznego w latach 2021–2023

Przedstawione dane potwierdzają, że działalność organizacji pożytku publicznego opiera się zdecydowanie na pracy społecznej, w tym wolontariacie, bowiem prawie $\frac{3}{4}$ personelu organizacji pożytku publicznego (71,86% wszystkich osób zaangażowanych w działalność na rzecz organizacji), w rozumieniu osób wypełniających sprawozdanie merytoryczne, to wolontariusze. W 2023 roku zwiększyła się do 5 301 (tj. o 125, czyli 2,41%) liczba organizacji, które wskazały, że skorzystały ze świadczeń wolontariuszy. W 2023 roku 6 492 organizacje (67,64% wszystkich organizacji, które zamieściły sprawozdania) podały brak zatrudnienia osób na podstawie stosunku pracy, co stanowi minimalny wzrost (o 22 organizacje w stosunku do poprzedniego roku), a 4 142 organizacje (43,15% wszystkich organizacji) nie zatrudniały osób na podstawie umowy cywilnoprawnej (w poprzednim roku takich organizacji było 4 134, czyli nastąpił wzrost o osiem organizacji). Co ciekawe, 3 778 organizacji (39,36% wszystkich organizacji) wykazało, że nie zatrudniało żadnych osób ani na podstawie stosunku pracy, ani w ramach umowy cywilnoprawnej (w 2022 roku takich organizacji było 3 764).

2023 rok	Liczba osób zatrudnionych w organizacjach na podstawie umowy o pracę	Liczba osób w organizacjach świadczących usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej	Liczba wolontariuszy
suma	81 506	122 231	520 334
średnia	8	13	54
mediana	0	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Tabela 8. Suma, średnia i mediana dotycząca personelu organizacji pożytku publicznego

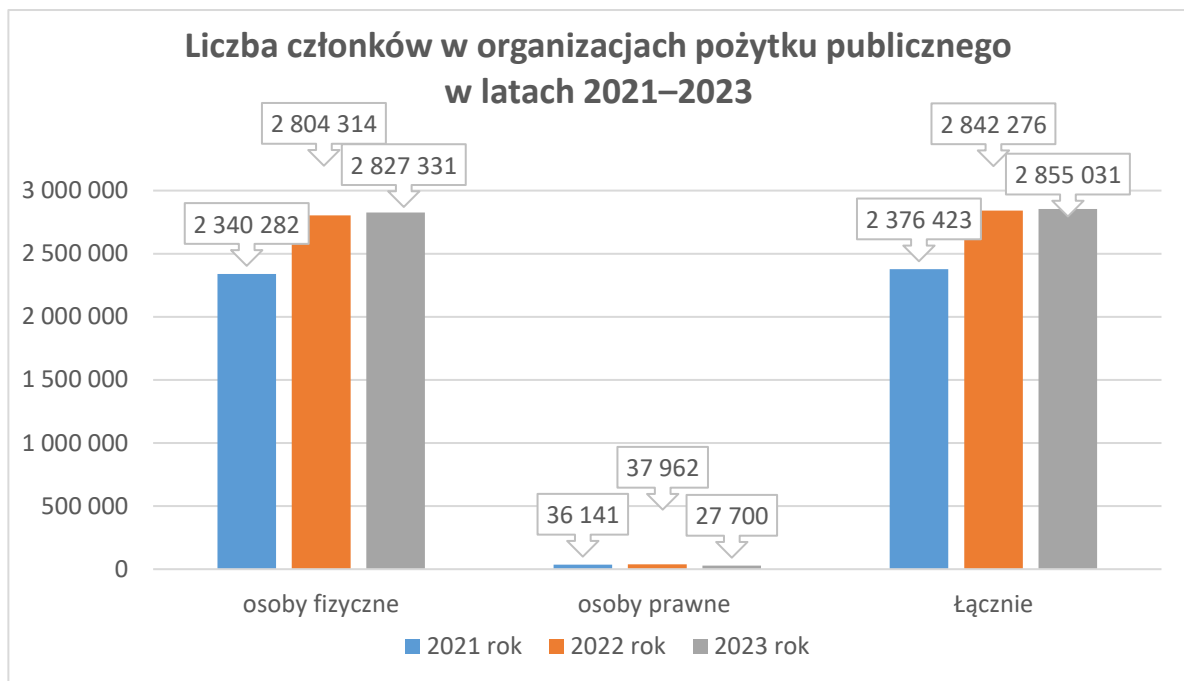
Jak wynika z powyższego zestawienia, organizacje pożytku publicznego zatrudniały średnio osiem osób na podstawie umowy o pracę (tyle samo co w 2022 roku), a 13 osób na podstawie umowy cywilnoprawnej (tyle samo co w 2022). Jednocześnie średnio 54 wolontariuszy wspierało działalność organizacji pożytku publicznego (spadek o dwóch wolontariuszy w stosunku do 2022 roku).

O dużym rozwarstwieniu organizacji świadczy mediana ww. danych dotyczących personelu organizacji, bowiem pokazuje, że organizacje pożytku publicznego nie zatrudniały żadnych osób na podstawie stosunku pracy, jedna osoba świadczyła usługi na rzecz organizacji na podstawie umowy cywilnoprawnej oraz dwóch wolontariuszy wspierało działania organizacji. Z rozmów przeprowadzonych z organizacjami wynika, że najczęściej jedyną osobą zatrudnioną w organizacji jest osoba zajmująca się sprawami rozliczeniowymi (prowadzenie księgowości organizacji oraz rozliczanie realizowanych projektów).

2.2.8. Członkowie organizacji pożytku publicznego

Część organizacji pożytku publicznego z uwagi na formę prawną musi mieć członków (np. stowarzyszenia, stowarzyszenia kultury fizycznej, związki sportowe), natomiast inne nie (fundacje, spółki akcyjne, spółki z o.o.). Należy podkreślić, że wszystkie organizacje pożytku publicznego muszą mieć zarówno organ zarządzający (najczęściej jest to zarząd organizacji), jak i organ kontroli (najczęściej funkcję taką w stowarzyszeniu pełni komisja rewizyjna, a w fundacji – rada fundacji). W fundacjach i ww. spółkach członkowie tych organów formalnie nie mogą być członkami tych organizacji, bowiem te podmioty nie opierają się na pracy społecznej jej członków.

Dane ze sprawozdań merytorycznych wskazują, że na koniec 2023 roku organizacje pożytku publicznego miały w sumie 2 855 031 członków (wzrost o 12 755 członków, czyli o 0,45%), w tym 2 827 331 osób fizycznych (wzrost o 23 017 osób, tj. o 0,82%) i 27 700 osób prawnych (spadek o 10 262, czyli aż o 27,03% w stosunku do 2022 roku). Średnio organizacje wykazały jako swoich członków 295 osób fizycznych oraz cztery osoby prawne. Natomiast mediana wyniosła 18 osób fizycznych i żadnych osób prawnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 18. Liczba członków organizacji pożytku publicznego w latach 2021–2023 roku

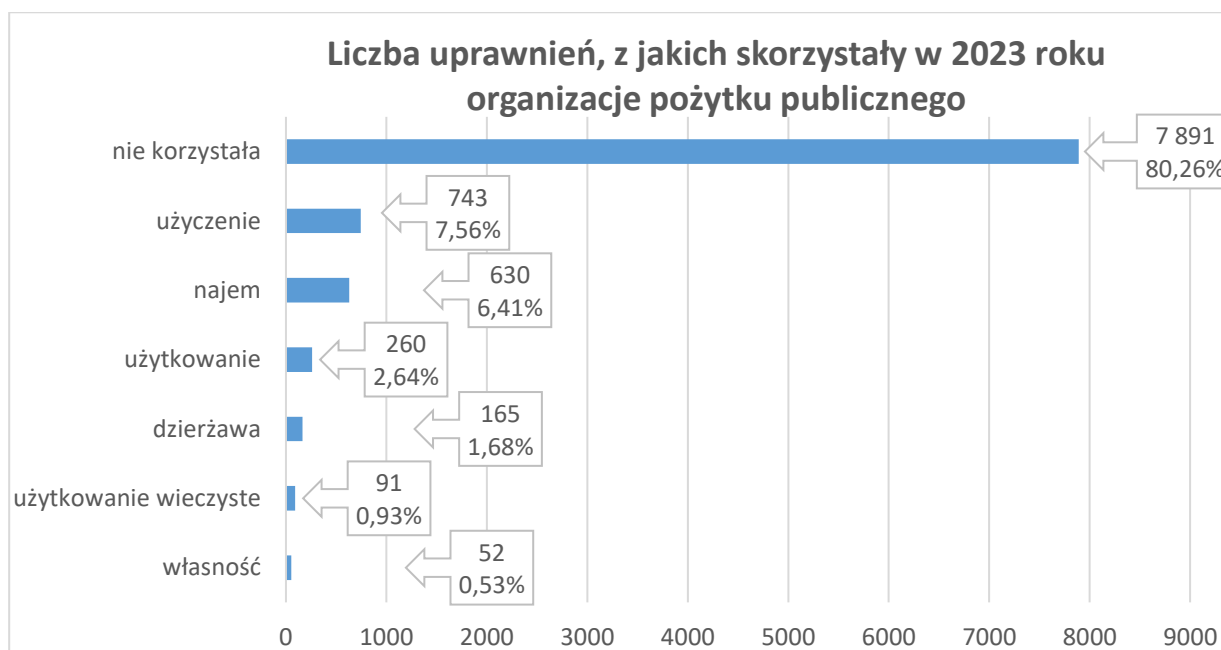
2.3. Przywileje i obowiązki organizacji pożytku publicznego

2.3.1. Korzystanie z uprawnień i zwolnień przez organizacje pożytku publicznego wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Ustawa przyznaje szczególne przywileje dostępne wyłącznie dla organizacji pożytku publicznego bądź w innej formie dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów sektora pozarządowego. Należy podkreślić, że zwolnienia organizacji pożytku publicznego od podatków lub opłat wskazanych w ustawie odnoszą się do prowadzonej przez nią działalności pożytku publicznego.

- uprawnienia w zakresie gospodarki nieruchomościami (art. 24 ust. 2 ustawy)
Zgodnie z art. 59 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* minister właściwy ds. budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa może dokonać darowizny nieruchomości z zasobu Skarbu Państwa na rzecz organizacji pożytku publicznego prowadzącej działalność pożytku publicznego, na jej cele statutowe. Dodatkowo, zgodnie z art. 37 ust. 4a pkt 1 lit. a ww. ustawy, umowy użytkowania, najmu lub dzierżawy na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub na czas nieoznaczony zawiera się w drodze bezprzetargowej, jeżeli użytkownikiem, najemcą lub dzierżawcą nieruchomości jest organizacja pożytku publicznego. Z danych z zamieszczonych sprawozdań merytorycznych za 2023 rok wynika, że 7 891 (82,22% z 9 598) organizacji nie korzystało ze wskazanych uprawnień. W związku z powyższym z uprawnień wynikających z ustawy skorzystało jedynie 1 707 organizacji (17,78%), które jednocześnie zamieściły w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego sprawozdania za 2023 rok. Organizacje w sprawozdaniach merytorycznych za 2023 rok wykazały, że skorzystały w sumie z 1 941 przysługujących im uprawnień (organizacje mogły wskazać kilka uprawnień wynikających z ustawy). W 2023 roku zmniejszyła się

liczba wskazań organizacji, które skorzystały z następujących uprawnień: użytkowanie (zmniejszenie o siedem organizacji) oraz własność (spadek o trzy organizacje). Zwiększyła się natomiast liczba wskazań organizacji, które skorzystały z uprawnień dotyczących użytkowania wieczystego (wzrost o sześć organizacji), najmu (wzrost o 19 organizacji), użyczenia (wzrost o 13 organizacji) oraz dzierżawy (więcej o jedną organizację). Wzrosła także liczba organizacji, które nie skorzystały z żadnego uprawnienia (przyrost o 117 organizacji). Dane te zostały zaprezentowane na wykresie 19.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 19. Liczba wskazań uprawnień, z jakich skorzystały w 2023 roku organizacje pożytku publicznego

- zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych (art. 24 ust. 1 pkt 1 ustawy)
Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 6c ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* wolne od podatku są dochody organizacji pożytku publicznego, w części przeznaczonej na działalność statutową bez względu na termin wydatkowania, z wyłączeniem działalności gospodarczej – w 2023 roku ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób prawnych w łącznej kwocie 1 676 740 082,41 zł skorzystały w sumie 1 594 organizacje, co oznacza, że było takich organizacji o 50 więcej niż w 2022 roku, a jednocześnie kwota zwolniona z tego podatku była niższa niż rok temu o 90 217 184,00 zł.
- zwolnienie od podatku od nieruchomości (art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy)
Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* zwolnione od podatku od nieruchomości są nieruchomości lub ich części zajęte na prowadzenie nieodpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego – w 2023 roku ze zwolnienia od podatku od nieruchomości skorzystały w sumie 1 554 organizacje, tj. o 37 więcej niż rok wcześniej.

- zwolnienie od opłat sądowych (art. 24 ust. 1 pkt 5 ustawy)
Zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. *o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* organizacje pożytku publicznego nie mają obowiązku uiszczania opłat, z wyjątkiem prowadzonej przez te organizacje działalności gospodarczej. Dodatkowo, w myśl art. 95 ust. 1 pkt 7 ww. ustawy, nie pobiera się opłat od wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego organizacji społecznych oraz kościołów i związków wyznaniowych ubiegających się o status organizacji pożytku publicznego. W 2023 roku ze zwolnienia z opłat sądowych skorzystało w sumie 478 organizacji, czyli o 9 mniej niż w poprzednim roku.
- zwolnienie od opłaty skarbowej (art. 24 ust. 1 pkt 4 ustawy)
Dotyczy organizacji pożytku publicznego, które dokonują zgłoszenia lub składają wnioski o dokonanie czynności urzędowej albo wnioski o wydanie zaświadczenia lub zezwolenia – wyłącznie w związku z nieodpłatną działalnością pożytku publicznego zgodnie z art. 7 pkt 4 ustawy z 16 listopada 2006 r. *o opłacie skarbowej* – w 2023 roku ze zwolnienia od opłaty skarbowej skorzystało w sumie 456 organizacji, co oznacza zmniejszenie o 10 względem 2022 roku.
- zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych (art. 24 ust. 1 pkt 3 ustawy)
Organizacje pożytku publicznego, zgodnie z art. 8 pkt 2a ustawy z dnia 9 września 2000 r. *o podatku od czynności cywilnoprawnych*, zwolnione są od tego podatku, ale tylko wtedy, gdy dokonana czynność cywilnoprawna dotyczy realizacji nieodpłatnej działalności pożytku publicznego – w 2023 roku ze zwolnienia od czynności cywilnoprawnych skorzystało w sumie 251 organizacji, czyli o 17 więcej niż w poprzednim okresie sprawozdawczym.
- z innych zwolnień skorzystało 68 organizacji, czyli o 8 organizacji więcej niż w 2023 roku. Organizacje wskazywały przykładowo następujące zwolnienia: od podatku od środków transportowych, od podatku akcyzowego na węgiel, obniżenia czynszu, a także zwolnienia od opłat pocztowych i za czynsz.
- uzyskiwanie 1,5% podatku (art. 27 ust. 1 ustawy)
Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych przekazują 1,5% podatku, obliczonego zgodnie z przepisami podatkowymi, na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego. Otrzymane przez organizację pożytku publicznego środki finansowe pochodzące z 1,5% podatku mogą być wykorzystane wyłącznie na prowadzenie działalności pożytku publicznego. W 2023 roku 8 530 organizacji pożytku publicznego wykazało otrzymanie środków z 1,5% podatku (o 154 więcej niż rok temu). Szczegółowe informacje związane z 1,5% podatku zaprezentowano w rozdziale 3 niniejszego dokumentu.
- prawo do nieodpłatnego informowania przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji o prowadzonej działalności nieodpłatnej pożytku publicznego (art. 26 ustawy)
Zgodnie z art. 26 ustawy, w związku z art. 23a ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. *o radiofonii i telewizji* jednostki publicznej radiofonii i telewizji umożliwiają organizacjom pożytku publicznego nieodpłatne informowanie o ich działalności na zasadach określonych w przepisach odrębnych. W 2023 roku z takiej możliwości skorzystało 612 organizacji pożytku publicznego, co stanowi jedynie 6,38% wszystkich organizacji, które zamieściły sprawozdania merytoryczne za 2023 rok. W stosunku do poprzedniego roku liczba takich organizacji zmniejszyła się o 64.

- odbywanie służby zastępczej przez poborowych (art. 25 ustawy)

Kwestia ta jest uregulowana w art. 25 ustawy, która odsyła do przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej*. Odbycie służby zastępczej jest możliwe wyłącznie w ramach działalności statutowej organizacji pożytku publicznego, ponieważ służba zastępcza polega na wykonywaniu prac na rzecz ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, opieki nad osobami niepełnosprawnymi albo bezdomnymi oraz na rzecz administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości.

Należy jednak zaznaczyć, że na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* z dniem 1 stycznia 2010 roku zawieszono obowiązek odbywania zasadniczej służby wojskowej, a tym samym obowiązek odbywania służby zastępczej. Jednak zgodnie z art. 55 ww. ustawy w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa Państwa Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa termin rozpoczęcia i okres trwania obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej (tym samym służby zastępczej) przez osoby podlegające temu obowiązkowi, a także przeszkolenia wojskowego przez absolwentów szkół wyższych. W tym czasie zastosowanie będą miały również przepisy dotyczące kierowania do odbycia służby zastępczej oraz jej odbywania, określone w art. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej*.

Wzór sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego, określony rozporządzeniem Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego nie zawiera pola do wypełnienia, w którym organizacja pożytku publicznego mogłaby wskazać informację o odbywaniu przez poborowych służby zastępczej.

Organizacje pożytku publicznego mogą także korzystać ze zwolnień wynikających z innych ustaw:

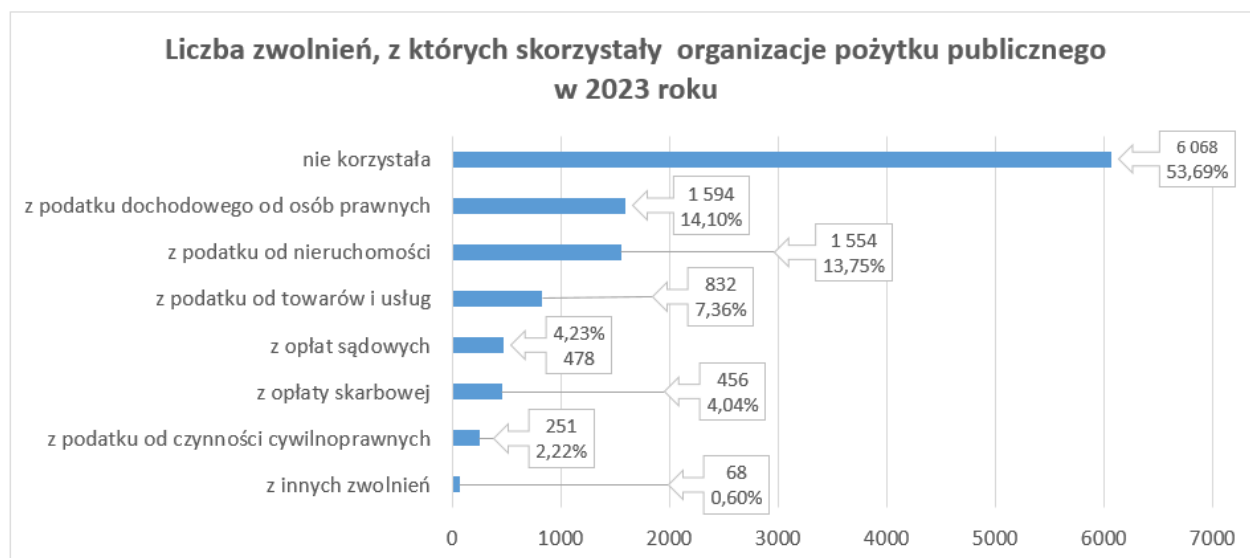
- zwolnienie od podatku od towarów i usług (VAT)

W myśl art. 43 ust. 1 pkt. 16 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o podatku od towarów i usług* zwalnia się od podatku dostawę towarów, której przedmiotem są produkty spożywcze, z wyjątkiem wskazanych w tym akcie prawnym napojów alkoholowych, jeżeli są one przekazywane na rzecz organizacji pożytku publicznego w rozumieniu ustawy z przeznaczeniem na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez tę organizację. Warunkiem jest posiadanie przez dokonującego dostawy towarów dokumentacji potwierdzającej dokonanie dostawy na rzecz organizacji pożytku publicznego z przeznaczeniem wyłącznie na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez tę organizację. W sprawozdaniach merytorycznych za 2023 rok 832 organizacje pożytku publicznego wskazały, że skorzystały z tego zwolnienia, co oznacza wzrost o 32 organizacje w stosunku do roku poprzedniego.

- uprawnienia w przedmiocie działalności w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach

Zgodnie z art. 7 ust. 1b ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. *o grach hazardowych* loterie fantowe oraz gry bingo fantowe, w których wartość puli wygranych jest wyższa od kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ww. ustawy (kwota bazowa dla danego roku kalendarzowego jest równa kwocie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia

w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, w drugim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego w obwieszczeniu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Głównego Urzędu Statystycznego), oraz nie przekracza piętnastokrotności tej kwoty, mogą być zarządzane przez organizację pożytku publicznego po dokonaniu ich zgłoszenia. Zgłoszenia dokonuje się nie później niż 30 dni przed dniem rozpoczęcia tej loterii lub gry. Łączna wartość puli wygranych w loteriach fantowych lub w grach bingo fantowych organizowanych przez organizację pożytku publicznego w oparciu o zgłoszenia nie może przekroczyć w ciągu roku kalendarzowego trzydziestokrotności kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ustawy o grach hazardowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 20. Liczba wskazań zwolnień, z jakich skorzystały w 2023 roku organizacje pożytku publicznego

Najczęściej organizacje pożytku publicznego korzystały ze zwolnień dotyczących podatku dochodowego od osób prawnych (1 594 organizacje) oraz podatku od nieruchomości (1 554 organizacje). Ponad połowa organizacji, tj. 6 068 (63,22% wszystkich organizacji, które zamieściły sprawozdania za 2023 rok), wskazała jednak, że nie korzystała w 2023 roku z żadnych zwolnień.

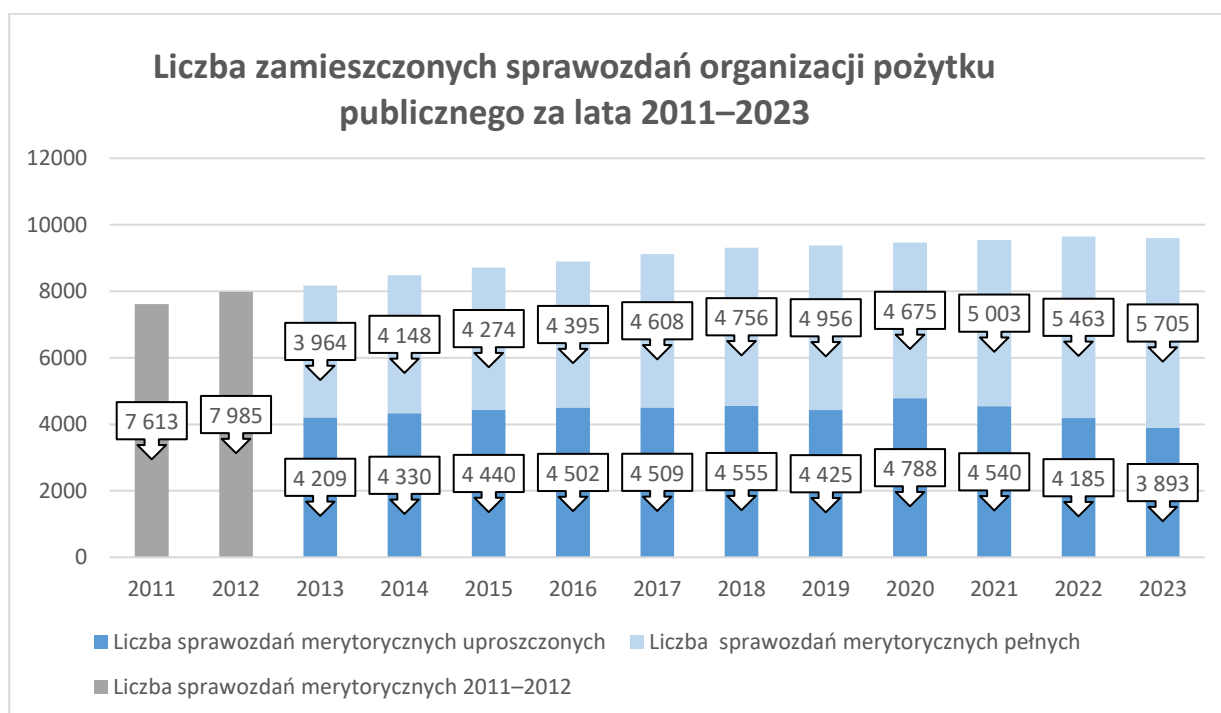
2.3.2. Obowiązki organizacji pożytku publicznego wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

- obowiązek sprawozdawczy

Zgodnie z art. 23 ustawy organizacja pożytku publicznego ma obowiązek sporządzenia, zamieszczenia na stronie NIW-CRSO, czyli w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, i podania do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się przez zainteresowane podmioty, w tym poprzez zamieszczenie na swojej stronie internetowej, zatwierdzonego sprawozdania finansowego i sprawozdania merytorycznego ze swojej działalności za dany rok obrotowy. Sprawozdania organizacja zamieszcza po raz pierwszy za rok, w którym uzyskała status organizacji pożytku publicznego.

W zależności od ustalonego roku obrotowego organizacja pożytku publicznego zamieszcza w ww. bazie sprawozdania za dany rok obrotowy do dnia 15 lipca roku następującego po roku obrotowym (jeśli rok obrotowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym), natomiast w przypadku wskazanym w art. 23 ust. 6b ustawy, tzn. niepokrywania się roku obrotowego z rokiem kalendarzowym, ww. sprawozdania zamieszcza do dnia 30 listopada roku następującego po roku, za który jest składane sprawozdanie finansowe i sprawozdanie merytoryczne.

Według stanu na dzień 9 grudnia 2024 roku 9 186 organizacji terminowo wypełniło obowiązek sprawozdawczy za 2023 rok, w tym 9 063 organizacje, których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym (zobowiązane były do zamieszczenia sprawozdań do 15 lipca 2024 roku) oraz 123 organizacje, których rok obrotowy jest inny niż kalendarzowy (zobowiązane były do zamieszczenia sprawozdań do 2 grudnia 2024 roku, ponieważ 30 listopada wypadł w sobotę, więc liczył się kolejny dzień roboczy, tj. poniedziałek). Do 9 grudnia 2024 roku, czyli po ustawowym terminie, 408 organizacji, których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym, oraz dwie, których rok obrotowy jest inny niż kalendarzowy, zamieściły sprawozdania za 2023 rok w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego. Z uwagi na zwiększające się przychody ogółem organizacji widoczny jest wzrost o 242 organizacje, które sporządzają sprawozdanie merytoryczne przeznaczone dla organizacji pożytku publicznego mających w okresie sprawozdawczym przychody wyższe niż 100 000 zł. W zależności od łącznej kwoty przychodów organizacji za dany rok obrotowy organizacja zamieszcza w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego sprawozdanie merytoryczne „pełne” (przychody ponad 100 000 zł) albo sprawozdanie merytoryczne uproszczone (przychody do 100 000 zł).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za lata 2011–2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 21. Liczba zamieszczonych sprawozdań organizacji pożytku publicznego za lata 2011–2023

W latach 2011–2017 organizacje zamieszczały sprawozdania w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a od roku 2018 – na stronie NIW-CRSO. Należy zaznaczyć, że organizacje pożytku publicznego w latach 2011–2012 obowiązywało rozporządzenie określające jeden wzór sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego.

- obowiązek w zakresie udzielania wyjaśnień na wezwanie Dyrektora NIW-CRSO (art. 33a ust. 1 ustawy)

W myśl art. 33a ust. 1 ustawy w przypadku naruszenia obowiązków w zakresie sprawozdawczości, w szczególności niezamieszczenia w terminie na stronie NIW-CRSO sprawozdania finansowego i merytorycznego, albo zamieszczenia sprawozdań niekompletnych, albo budzących wątpliwości co do prawidłowości działalności organizacji pożytku publicznego, Dyrektor NIW-CRSO wzywa organizację pożytku publicznego do zaniechania naruszeń oraz przedstawienia niezbędnych wyjaśnień.

Ponadto organizacja może zostać wezwana do udzielenia wyjaśnień i zaniechania naruszeń w następujących przypadkach:

- prowadzenia zbiórki publicznej bez wymaganego zgłoszenia lub nienadesłania do ministra właściwego do spraw administracji publicznej sprawozdania z przeprowadzonej zbiórki publicznej lub sprawozdania ze sposobu rozdysponowania zebranych ofiar lub nienadesłania informacji o rozliczeniu środków pochodzących ze zbiórki publicznej zrealizowanej zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2014 r. *o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych* lub informacji o otrzymanych darowiznach, o których mowa w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* – art. 33a ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy,
- prowadzenia bez zezwolenia placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, centrum integracji społecznej, domów pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz szkół lub placówek publicznych określonych w ustawie z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* oraz prowadzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą bez uzyskania wymaganego wpisu do rejestru – art. 33a ust. 2 pkt 3 ustawy,
- posiadania zaległości podatkowych stwierdzonych prawomocną decyzją lub tytułem wykonawczym, o którym mowa w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. *o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* w wysokości przekraczającej wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni, jeżeli zaległość ta istnieje co najmniej 6 miesięcy – art. 33a ust. 2 pkt 4 ustawy,
- niewypełniania obowiązków wynikających z ustawy z dnia 1 marca 2018 r. *o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* – art. 33a ust. 2 pkt 5 ustawy,
- naruszenia przepisów związanych z korzystaniem z uprawnień, o których mowa w art. 24 ustawy, tj. zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, podatku od czynności cywilnoprawnej, opłaty skarbowej, opłat sądowych – art. 33a ust. 2 pkt 6 ustawy,
- niewykonania wyroku sądu powszechnego lub administracyjnego – art. 33a ust. 2 pkt 7 ustawy,

- posiadania zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości przekraczającej 3-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni – art. 33a ust. 2 pkt 8 ustawy,
- w przypadku powtarzającego się wykorzystywania otrzymanych dotacji niezgodnie z przeznaczeniem stwierdzonego decyzją organów administracji publicznej lub prawomocnym orzeczeniem sądu – art. 33a ust. 3 ustawy.

Dyrektor NIW-CRSO w 2023 roku wezwał 412 organizacji pożytku publicznego do zaniechania naruszeń oraz przedstawienia niezbędnych wyjaśnień m.in. w zakresie: niezamieszczenia sprawozdań w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, nieścisłości w sprawozdaniach, dominującej działalności gospodarczej, postanowień statutu organizacji niezgodnych z ustawą, nieprawidłowości stwierdzonych w trakcie kontroli zleconych przez Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego.

- **obowiązki związane z przeprowadzaniem kontroli**

Organizacje pożytku publicznego podlegają kontroli Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w zakresie określonym w art. 28 ust. 1 ustawy. Przewodniczący może powierzyć wojewodom i Dyrektorowi NIW-CRSO przeprowadzenie kontroli w organizacjach pożytku publicznego. Może również zarządzić kontrolę z urzędu, a także na wniosek organu administracji publicznej, organizacji pozarządowych lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy.

Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego powierzył Dyrektorowi NIW-CRSO roku przeprowadzenie do końca drugiego kwartału 2023 roku kontroli w pięciu organizacjach pożytku publicznego, które to kontrole zostały wykonane w maju 2023 roku. Dotyczyły one gromadzenia i wydatkowania środków pochodzących z 1% podatku w 2021 roku.

- **obowiązek podania numeru rachunku bankowego**

W myśl art. 27a ust. 8 ustawy organizacja pożytku publicznego jest obowiązana nie później niż do dnia 30 czerwca roku następującego po roku podatkowym zgłosić na druku NIP-8 naczelnikowi urzędu skarbowego właściwemu według siedziby tej organizacji numer rachunku bankowego właściwy do przekazania 1,5% podatku. Jeśli numer przekazany w poprzednich latach nie uległ zmianie, organizacja nie musi ponownie go zgłaszać.

3. Wykorzystanie środków z 1,5% podatku

3.1. Zestawienie zbiorcze – liczba podatników przekazujących 1,5% podatku i przekazana kwota (na przestrzeni lat) – dane Ministerstwa Finansów

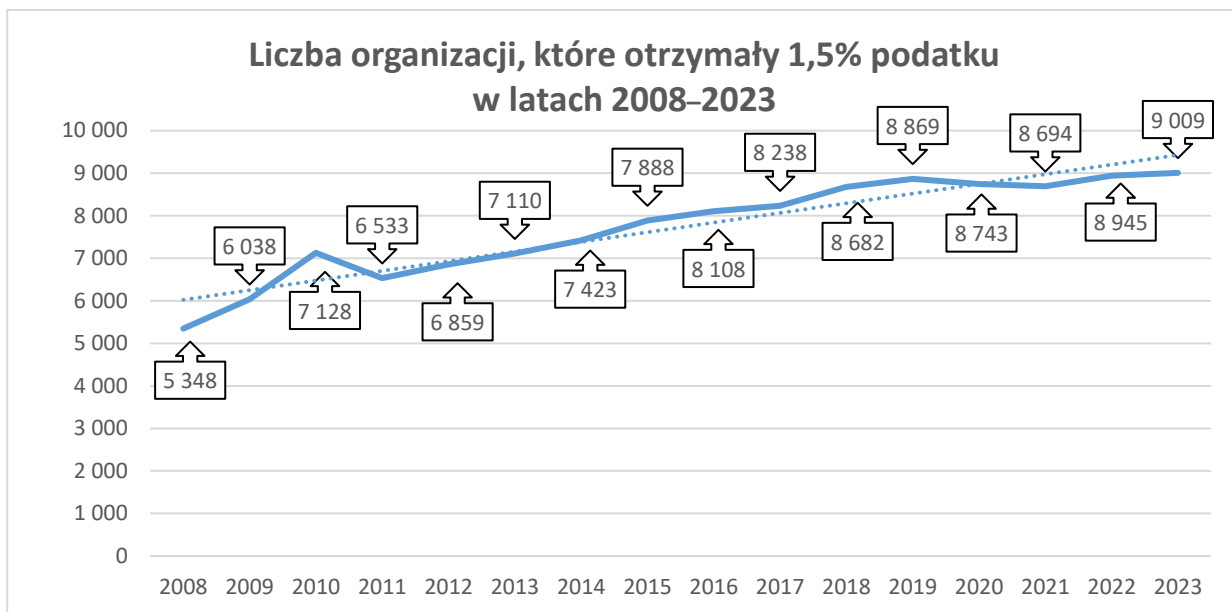
Z informacji dotyczącej kwot z 1,5% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2023 roku (za 2022 rok) wynika, że 9 009 organizacji pożytku publicznego otrzymało środki z 1,5% podatku z zeznań podatkowych za 2022 rok, czyli o 64 więcej niż w 2022 roku (za 2021 rok). Należy podkreślić, że informacje o sposobie wydatkowania środków otrzymanych w 2023 roku z zeznań podatkowych za 2022 rok organizacje wykazywały w sprawozdaniach za 2023 rok, które zamieściły w 2024 roku w bazie sprawozdań organizacji pożytku

publicznego na stronie NIW-CRSO. W tych sprawozdaniach 1 068 organizacji podało, że nie miało w 2023 roku żadnych przychodów z 1,5% podatku za 2022 rok w 2023 roku. Przyczyną tego mógł być brak ich uwzględnienia w wykazie organizacji pożytku publicznego uprawnionych do otrzymania 1,5% podatku za 2022 rok, wykreślenie z tego wykazu albo nieprzekazanie im przez podatników środków z 1,5% podatku. W wykazie organizacji pożytku publicznego uprawnionych do otrzymania 1,5% podatku za 2022 rok w 2023 roku nie zostały uwzględnione organizacje, które zamieściły sprawozdania po terminie lub straciły status organizacji pożytku publicznego przed 30 listopada 2022 roku lub w pierwszej połowie 2023 roku.

Do 2022 roku sukcesywnie wzrastała zarówno liczba podatników przekazujących 1% podatku, jak i kwota przekazywana w ramach 1% podatku. Przełomowy w tym zakresie był 2023 rok, ponieważ wówczas podatnicy, rozliczając podatek dochodowy od osób fizycznych, po raz pierwszy mogli przekazać 1,5% podatku organizacjom pożytku publicznego, a nie jak wcześniej 1% podatku. Natomiast podniesienie kwoty zwolnionej z podatku dochodowego od osób fizycznych do 30 000 złotych spowodowało, że część podatników nie zapłaciła w ogóle podatku dochodowego i dlatego nie mogła przekazać 1,5% podatku organizacjom pożytku publicznego.

Poprzednia tak duża modyfikacja dotycząca wspierania organizacji pożytku publicznego miała miejsce w 2008 roku. Wprowadzono wtedy dwie zmiany w zakresie sposobu przekazywania 1% podatku oraz osób uprawnionych do tego odpisu. Na podstawie nowelizacji ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. *o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw* podatnik nie musi sam dokonywać wpłaty na rachunek wybranej organizacji pożytku publicznego. W składanym zeznaniu wskazuje tylko organizację, którą chce wesprzeć, podając jej numer KRS, a 1% (obecnie 1,5%) podatku przekazuje naczelnik urzędu skarbowego. Ponadto poszerzono grupę podatników, którzy mogą przekazać organizacji pożytku publicznego 1% należnego podatku, o:

- podatników opodatkowanych według stawki 19% z pozarolniczej działalności gospodarczej lub działów specjalnych produkcji rolnej,
- podatników opodatkowanych wg stawki 19% z odpłatnego zbycia papierów wartościowych lub pochodnych instrumentów finansowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z *Informacji dotyczącej kwot 1,5% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczeń w latach 2008–2023* Ministerstwa Finansów

Wykres 22. Liczba organizacji pożytku publicznego, które otrzymały środki z 1,5% podatku w latach 2008–2023

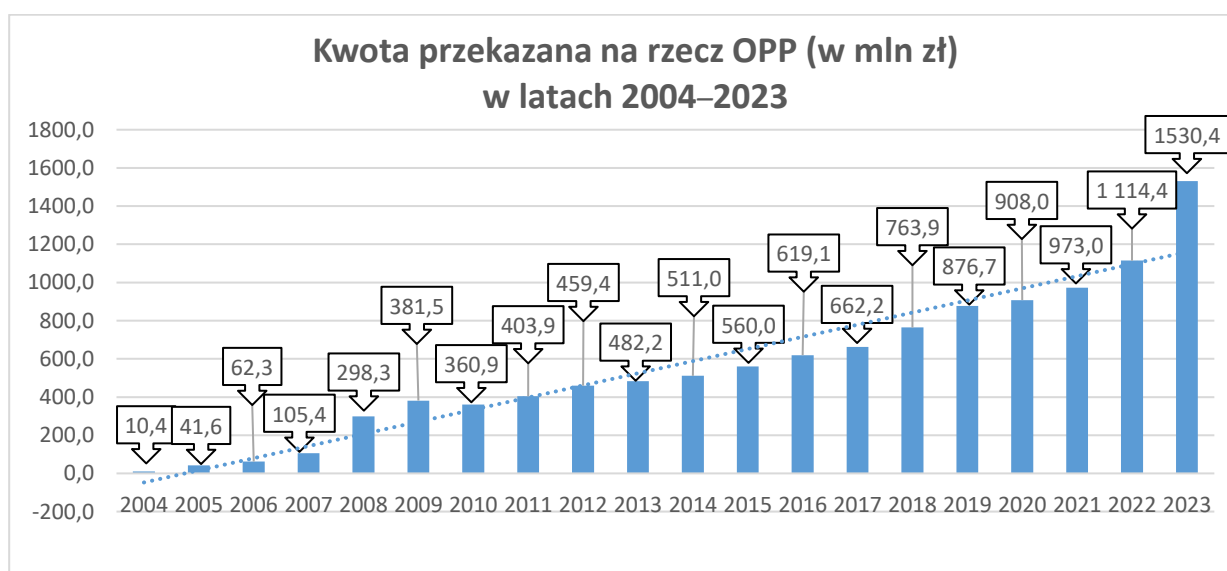
Rok	Kwota (w mln zł) przekazana na rzecz OPP*	Przyrost rok do roku w %	Liczba podatników (w mln) przekazujących 1,5% (1%) podatku na rzecz OPP	Zmiana rok do roku w %
2004	10,4	x	0,08	x
2005	41,6	400%	0,68	851%
2006	62,3	150%	1,16	170%
2007	105,4	169%	1,60	139%
2008	298,3	283%	5,13	320%
2009	381,5	128%	7,32	143%
2010	360,9	95%	8,62	118%
2011	403,9	112%	10,13	118%
2012	459,4	114%	11,17	110%
2013	482,2	105%	11,54	103%
2014	511,0	106%	12,03	104%
2015	560,0	109%	12,46	104%
2016	619,1	110%	13,18	106%
2017	662,2	107%	13,61	103%
2018	763,9	115%	14,13	104%
2019	876,7	115%	14,50	103%
2020	908,0	104%	14,79	102%
2021	973,0	107%	15,34	104%
2022	1 114,4	115%	15,94	104%
2023	1 530,4	137%	12,65	-121%

* w latach 2008–2023 dane zostały przedstawione na dzień 15 września

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1,5% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w latach 2004–2023* Ministerstwa Finansów

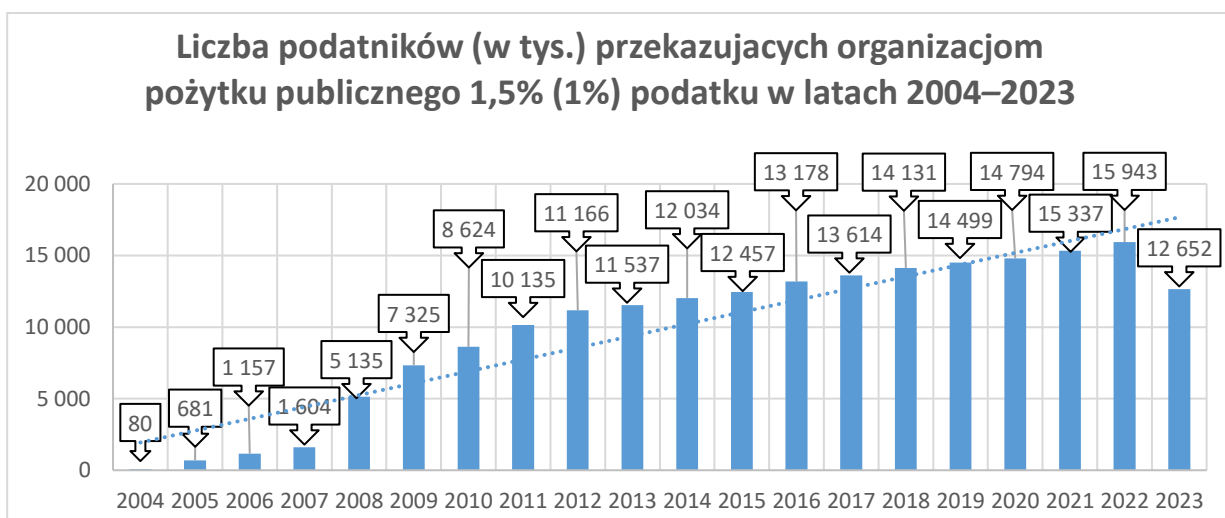
Tabela 9. Liczba podatników przekazujących 1,5% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego wraz z kwotą przekazaną w latach 2004–2023

Z zaprezentowanych danych jednoznacznie wynika, że środków z 1,5% podatku przekazywane przez podatników organizacjom pożytku publicznego z roku na rok się zwiększają. W 2023 roku kwota przekazana organizacjom pożytku publicznego w ramach 1,5% podatku przekroczyła 1,5 mld zł i była o 416 mln zł większa niż w poprzednim roku. W 2023 roku średnia kwota przekazana w ramach 1,5% podatku wyniosła 121 zł (rok wcześniej było to 70 zł). Natomiast w tym samym czasie znacząco spadła liczba podatników z 15,94 mln w 2022 roku do 12,66 mln w 2023 roku (spadek o 3,29 mln). Było to prawdopodobnie spowodowane podniesieniem do 30 000 zł kwoty wolnej od podatku, o czym wspomnieliśmy wyżej. Jak jednak widać, pomimo mniejszej liczby podatników przekazujących 1,5% podatku, kwota z tych środków, która trafiła do organizacji pożytku publicznego, była wyższa niż w 2022 roku.

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1,5% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2023 roku (za 2022 rok)* Ministerstwa Finansów

Wykres 23. Kwota środków z 1,5% podatku (w mln zł) przekazana na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2023

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1,5% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2023 roku (za 2022 rok)* Ministerstwa Finansów

Wykres 24. Liczba podatników (w tysiącach) przekazujących 1,5% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2023

3.2. Przychody z 1,5% podatku

Jak to już pokazały dane Ministerstwa Finansów, z roku na rok organizacje pożytku publicznego otrzymują coraz więcej środków pochodzących z 1,5% podatku, a wcześniej 1% podatku. Widać to również w informacjach pochodzących ze sprawozdań merytorycznych organizacji. Na pierwszy rzut oka zauważalne są pewne różnice dotyczące tych danych. Wynikają one z tego, że swoją *Informację* Ministerstwo Finansów publikuje we wrześniu i po tym czasie urzędy skarbowe mogą jeszcze przekazać organizacji środki pochodzące z 1,5% podatku. Ponadto część organizacji nie zamieściła sprawozdań w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, a niektóre mogły omyłkowo podać w sprawozdaniach nie do końca prawdziwe dane.

Rok	Przychód z 1,5% (1%) podatku wykazany w sprawozdaniach merytorycznych „pełnych” (w zł)	Przychód z 1,5% (1%) podatku wykazany w sprawozdaniach merytorycznych uproszczonych (w zł)	Przychód z 1,5% (1%) podatku - razem sprawozdanie merytoryczne „pełne” i uproszczone (w mln zł)	Wysokość środków 1,5% (1%) podatku przekazanych przez urzędy skarbowe - dane Ministerstwa Finansów (w mln zł)
2011	392 342 909,20	x	392,30	403,90
2012	461 442 034,68	x	461,40	459,40
2013	450 559 591,76	23 760 615,46	474,32	482,20
2014	484 427 756,50	22 865 928,62	507,29	511,00
2015	539 254 150,62	24 414 233,68	563,67	560,00
2016	592 516 605,64	24 792 687,25	617,31	619,10
2017	634 221 984,92	24 500 760,07	658,72	662,20
2018	729 127 934,57	26 890 754,45	756,02	763,90
2019	833 536 662,40	28 681 133,33	862,22	876,70
2020	860 016 190,07	30 673 536,80	890,69	908,00
2021	910 594 950,87	28 233 106,47	938,83	973,00
2022	1 040 910 885,93	27 009 501,35	1 067,92	1 114,40
2023	1 432 466 342,36	31 165 882,12	1 463,63	1 530,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2011–2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku) oraz *Informacji dotyczącej kwot 1,5% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2023 roku (za 2022 rok)* Ministerstwa Finansów (stan na 15 września 2023 roku)

Tabela 10. Przychody z 1,5% podatku wykazane w sprawozdaniach merytorycznych z działalności organizacji pożytku publicznego w latach 2011–2023

Organizacja pożytku publicznego otrzymała w 2023 roku średnio 152 493,46 zł z 1,5% podatku (o 39 653,18 zł więcej w stosunku do 2022 roku). Jednak mediana to już tylko 6 625,20 zł (wzrost o 1 691,70 zł rok do roku).

3.2.1. Zróżnicowanie przychodów organizacji pożytku publicznego uzyskiwanych z 1,5% podatku

Duże zróżnicowanie organizacji pożytku publicznego pod względem przychodów uzyskiwanych w 2023 roku z 1,5% podatku można dokładniej prześledzić po uszeregowaniu organizacji pod względem uzyskanego przychodu z 1,5% podatku (od największej do najmniejszej kwoty), a następnie podzieleniu tak przygotowanego zbioru na dziesięć części.

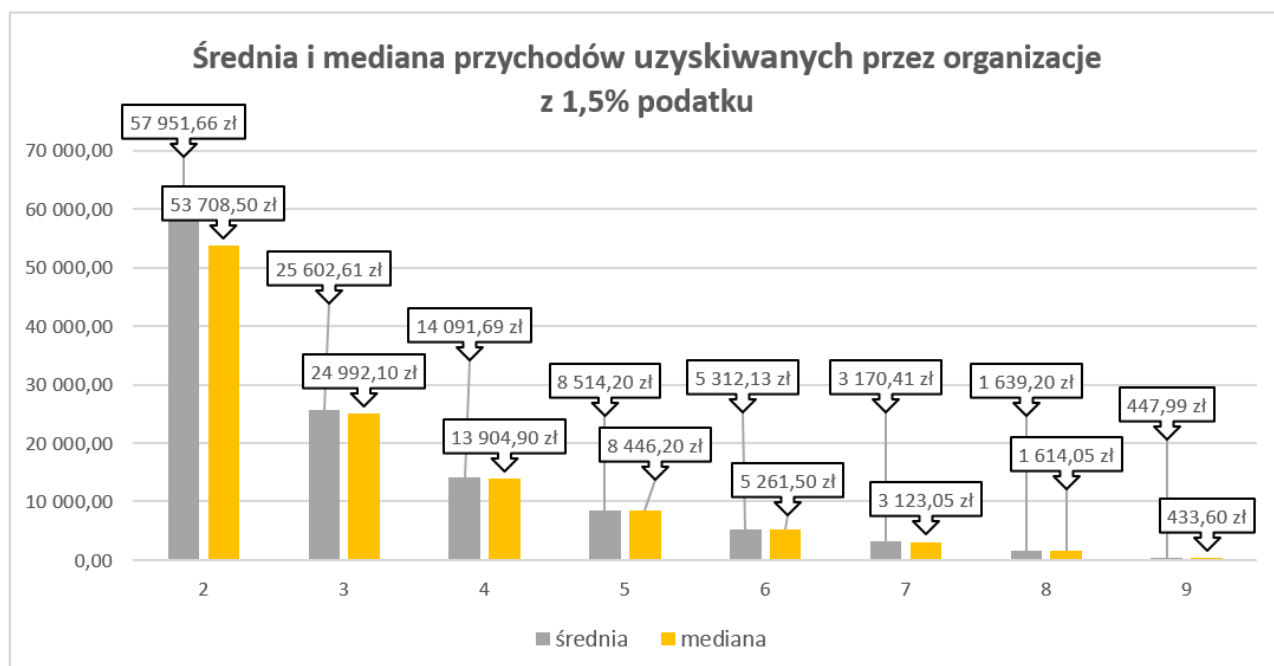
Dane pokazują, że przychody z 1,5% podatku są rozdystrybuowane bardzo nierównomiernie pomiędzy organizacje, ponieważ większość środków z tego źródła trafia do niewielkiej grupy organizacji, które są najbardziej skuteczne w ich pozyskiwaniu. Suma przychodów z 1,5% podatku uzyskana przez 10% najskuteczniejszych pod tym względem organizacji (podgrupa pierwsza) wyniosła 1 351 577 984,34 zł, czyli aż 24,3 razy więcej niż kwoty uzyskane przez organizacje należące do podgrupy drugiej. Różnice pod tym względem pomiędzy pozostałymi podgrupami są zdecydowanie mniejsze i zawierają się w przedziale od 2,26 do 1,60.

	Podgrupa 1	Podgrupa 2	Podgrupa 3	Podgrupa 4	Podgrupa 5	Podgrupa 6	Podgrupa 7	Podgrupa 8	Podgrupa 9	Podgrupa 10
Suma przychodów z 1,5% (w zł)	1 351 577 984,34	55 633 594,92	24 578 510,01	13 542 114,68	8 182 150,94	5 099 648,22	3 043 591,43	1 573 632,61	430 069,13	0,00
Średnie przychody z 1,5% (w zł)	1 409 361,82	57 951,66	25 602,61	14 091,69	8 514,20	5 312,13	3 170,41	1 639,20	447,99	0,00
Mediana przychodów z 1,5% (w zł)	265 227,40	53 708,50	24 992,10	13 904,90	8 446,20	5 261,50	3 123,05	1 614,05	433,60	0,00
Wartość maksymalna przychodów z 1,5% (w zł)	288 995 330,53	99 225,90	35 567,80	18 268,10	10 790,90	6 625,10	4 126,70	2 318,40	1 021,90	0,00
Wartość minimalna przychodów z 1,5% (w zł)	99 254,51	35 582,50	18 268,70	10 803,10	6 625,30	4 129,00	2 318,60	1 022,20	0,00	0,00
Średnia – przychody ogółem (w zł)	8 658 342,03	2 272 391,87	1 810 058,02	1 093 454,99	802 236,67	791 449,11	635 443,99	458 559,73	623 333,30	527 221,44
Suma przychodów ogółem (w zł)	8 303 350 003,13	2 181 496 191,03	1 737 655 697,17	1 050 810 245,87	770 949 440,56	759 791 148,02	610 026 229,77	440 217 344,53	598 399 965,01	505 605 356,58
Odsetek przychodów z 1,5% w łącznej kwocie przychodów	16,3%	2,6%	1,4%	1,3%	1,1%	0,7%	0,5%	0,4%	0,1%	0,00%
Iloraz sumy przychodów z 1,5% danej podgrupy i następnej podgrupy	24,3	2,26	1,81	1,66	1,60	1,68	1,93	3,66	brak danych	brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Tabela 11. Suma, średnia, mediana, wartość minimalna i wartość maksymalna przychodów z 1,5% podatku, suma i średnia przychodów ogółem oraz porównanie wybranych wartości; organizacje zostały podzielone na dziesięć podgrup w zależności od przychodów uzyskanych z 1,5% podatku w 2023 roku

Średnie i mediany przychodów z 1,5% podatku uzyskiwane przez organizacje należące do poszczególnych podgrup również wskazują na taką samą tendencję, czyli bardzo duże zróżnicowanie organizacji pod tym względem pomiędzy podgrupami pierwszą i drugą oraz stopniowe zanikanie różnic pomiędzy kolejnymi podgrupami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

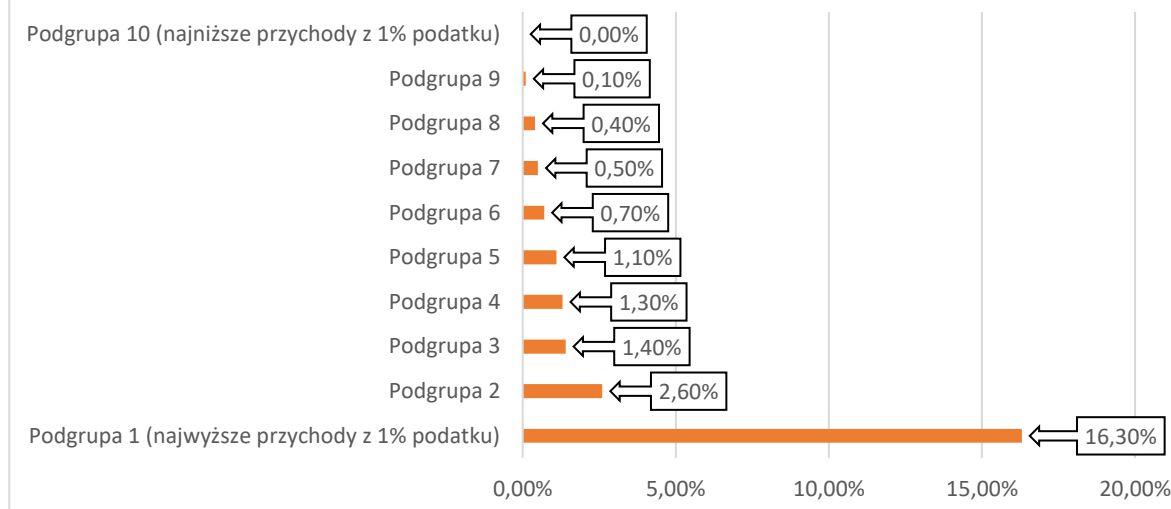
Wykres 25. Średnia i mediana przychodów uzyskiwanych przez organizacje z 1,5% podatku w 2023 roku (wyniki dla podgrup 2–9)

Na wykresie wyżej pokazane zostały wyniki podgrup od drugiej do dziewiątej¹. W pierwszej podgrupie średnia przychodu z 1,5% wynosi 1 409 361,82 zł i jest 5,3 razy wyższa niż mediana, która przyjęła wartość 265 227,40 zł. Natomiast w kolejnych podgrupach średnie są nieznacznie wyższe niż mediany. Wskazuje to na to, że różnice pomiędzy organizacjami należącymi do podgrupy drugiej i kolejnych są bardzo nieznaczne, a za skalę zróżnicowania całej populacji odpowiadają w głównej mierze organizacje z podgrupy pierwszej.

Również istotne jest zróżnicowanie pomiędzy podgrupą pierwszą a pozostałymi w zakresie środków z 1,5% podatku w łącznych przychodach organizacji. Dla organizacji z pierwszej podgrupy środki uzyskane z tego źródła stanowią aż 16,3% łącznych rocznych przychodów. W podgrupie drugiej ten odsetek stanowi już tylko 2,60, a w kolejnych systematycznie maleje.

¹ Ze względu na ponad dwudziestokrotną różnicę średnich przychodów z 1,5% podatku pomiędzy pierwszą a drugą podgrupą oraz zerowe wyniki obydwu statystyk w grupie dziesiątej podgrupy pierwsza i dziesiąta nie zostały zaprezentowane na wykresie.

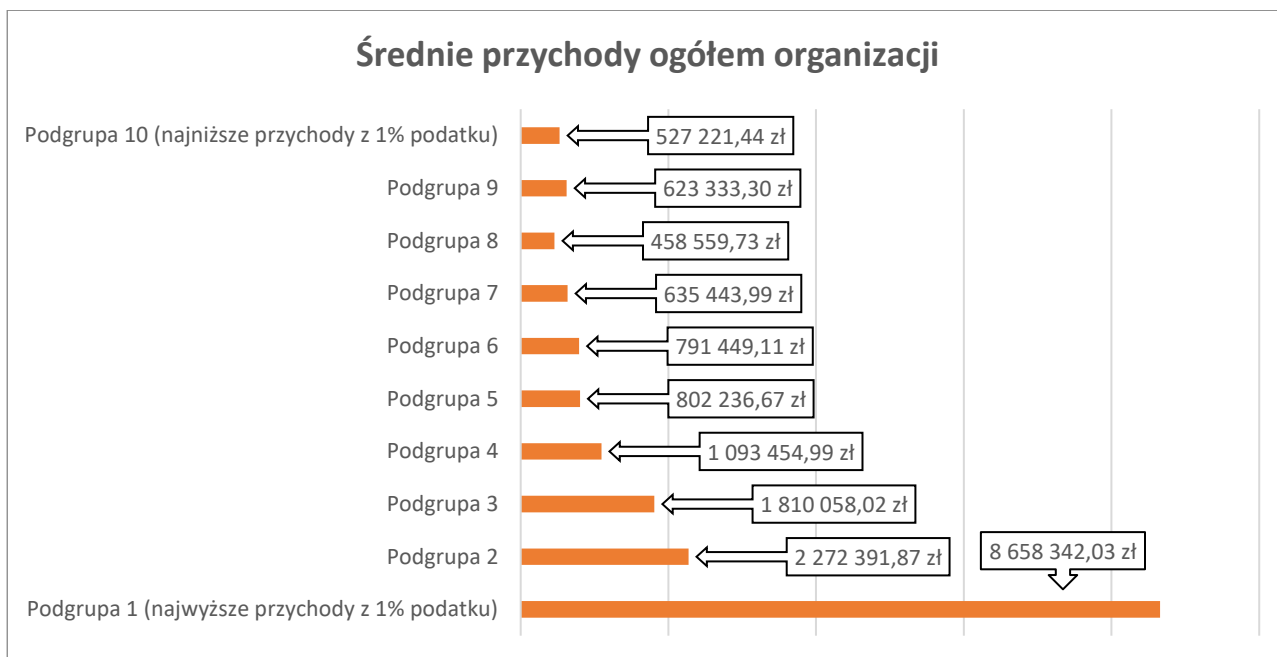
Odstek przychodów pochodzących z 1,5% podatku w łącznej kwocie przychodów organizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 26. Odsetek przychodów pochodzących z 1,5% podatku w łącznej kwocie przychodów organizacji w 2023 roku (w podziale na podgrupy)

Dane na temat łącznych przychodów ze wszystkich źródeł (z działalności nieodpłatnej i odpłatnej pożytku publicznego, z działalności gospodarczej oraz pozostałe przychody, w tym finansowe) wskazują na występowanie zależności pomiędzy skutecznością pozyskiwania środków z 1,5% podatku a poziomem przychodów. Organizacje z podgrupy uzyskującej najwyższe przychody z 1,5% podatku mają średni łączny przychód na poziomie 1 409 361,82 zł, czyli 24 razy wyższy niż organizacje z podgrupy drugiej. Podobnie jak w przypadku statystyk zaprezentowanych wyżej, również tutaj dynamika spadku przychodów wyhamowuje w kolejnych podgrupach. Istotne jest to, że trend spadkowy występuje tylko od podgrupy pierwszej do ósmej, a pomiędzy kolejnymi podgrupami średnia ogólnych przychodów maleje lub rośnie. Oznacza to, że istnieje zależność pomiędzy uzyskiwaniem wyższych przychodów z 1,5% podatku a generowaniem wyższych przychodów z innych źródeł, ale tylko wśród organizacji należących do 80% najskuteczniej pozyskujących środki z 1,5% podatku; dla pozostałych organizacji ten czynnik nie ma istotnego związku z poziomem przychodów ogółem.

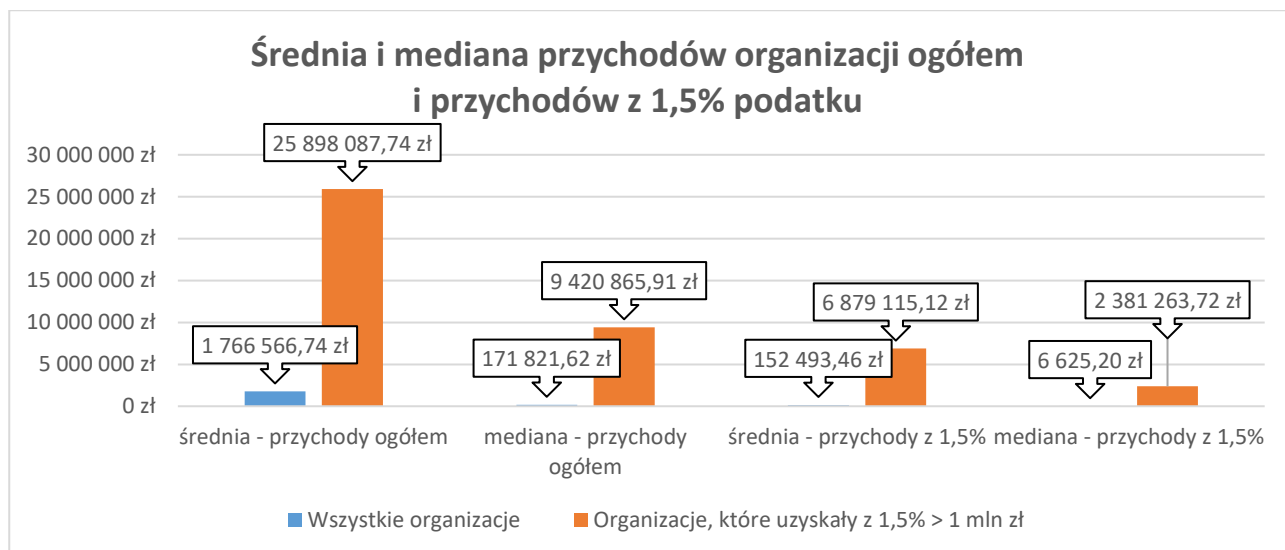

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 27. Średnie przychody uzyskiwane przez organizacje pożytku publicznego ze wszystkich źródeł (w podziale na podgrupy wyróżnione ze względu na wysokość środków pochodzących z 1,5% podatku)

Porównanie danych na temat ogólnych przychodów organizacji i przychodów z 1,5% podatku wskazuje na to, że chociaż z tego ostatniego źródła pochodzą znaczne środki dla organizacji z pierwszej podgrupy, to jednak nie one powodują, że te organizacje uzyskują 3,8 razy wyższe przychody niż druga podgrupa. Po odliczeniu środków z 1,5% podatku organizacje z pierwszej podgrupy dysponują przychodami z innych źródeł 3,19 razy wyższymi niż wynosi łączny ogólny przychód w podgrupie drugiej.

163 organizacje uzyskały z 1,5% podatku kwoty wyższe niż 1 mln zł. Podczas gdy w całej populacji organizacji pożytku publicznego środki pochodzące z 1,5% podatku stanowią 11,6% ogólnych przychodów, to dla organizacji, które uzyskały 1 mln zł lub więcej z tego źródła, odsetek ten wynosi 3,8. Jak widać na wykresie zamieszczonym poniżej, organizacje, które uzyskały ponad 1 mln zł z 1,5% podatku, mają wielokrotnie wyższe przychody pochodzące również z innych źródeł; mediana przychodów ogółem organizacji, które uzyskały z 1,5% podatku 1 mln zł lub wyższą kwotę jest aż 54,8 razy wyższa niż mediana przychodów ogółem wszystkich organizacji pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 28. Średnia i mediana łącznych przychodów organizacji oraz przychodów z 1,5% podatku w 2023 roku; dane zostały zaprezentowane w podziale na wszystkie organizacje pożytku publicznego oraz organizacje, które uzyskały z 1,5% podatku kwotę 1 mln zł lub wyższą

1 068 organizacji, czyli 11,1% wszystkich organizacji pożytku publicznego, które zamieściły w bazie sprawozdania, nie uzyskało z 1,5% podatku za rok 2023 żadnych przychodów; oznacza to spadek liczby takich organizacji o ok. 2 punkty procentowe w stosunku do poprzedniego roku.

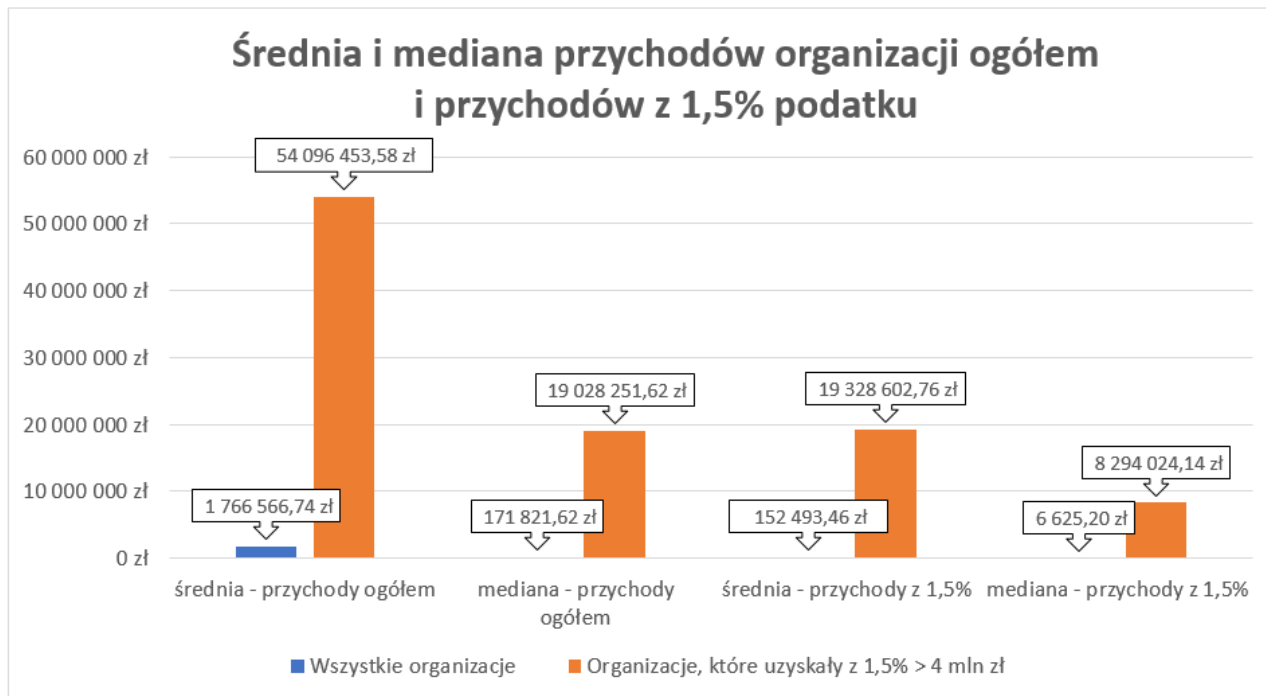
		Przychody ogółem (w zł)	Przychody z działalności nieodpłatnej (w zł)	Przychody z działalności odpłatnej (w zł)	Przychody działalności gospodarczej (w zł)	Przychody z 1,5% podatku (w zł)
Organizacje, które uzyskały przychody z 1,5% podatku	Suma	16 285 971 254,02	11 691 086 720,96	1 869 889 855,54	913 431 108,88	1 463 632 224,48
	Mediana	186 419,23	92 428,40	0	0	8 653,15
	Średnia	1 909 258,06	1 370 584,61	219 213,35	107 084,54	171 586,43
Organizacje, które nie uzyskały przychodu z 1,5% podatku	Suma	669 536 285,00	358 906 404,33	98 814 933,54	65 296 215,51	0
	Mediana	90 149,35	15 650,39	0	0	0
	Średnia	626 906,63	336 054,69	92 523,35	61 138,78	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Tabela 12. Suma, średnia i mediana głównych przychodów działalności organizacji pożytku publicznego w 2023 roku – zestawienie danych dla wszystkich organizacji pożytku publicznego i organizacji, które nie uzyskały przychodów z 1,5% podatku

Duża część organizacji, które uzyskują z 1,5% podatku najwyższe kwoty, prowadzi subkonta na rzecz osób fizycznych potrzebujących wsparcia. Wśród 46 organizacji, których przychody z 1,5% podatku za 2023 rok przewyższyły 4 mln złotych, było aż 40 organizacji. Najwyższą, wynoszącą 288 995 330,53 zł, kwotę uzyskała również organizacja, za pośrednictwem której

rodzice chorych i niepełnosprawnych dzieci mogą zakładać subkonta, na których gromadzone są środki z 1,5% podatku oraz darowizny. Jak pokazują dane zamieszczone na wykresie poniżej, organizacje prowadzące subkonta i uzyskujące z tego powodu przychody przekraczające 4 mln zł mają wielokrotnie wyższe przychody pochodzące także z innych źródeł; mediana przychodów ogółem tych 46 organizacji jest prawie 111 razy wyższa niż mediana przychodów ogółem wszystkich organizacji pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

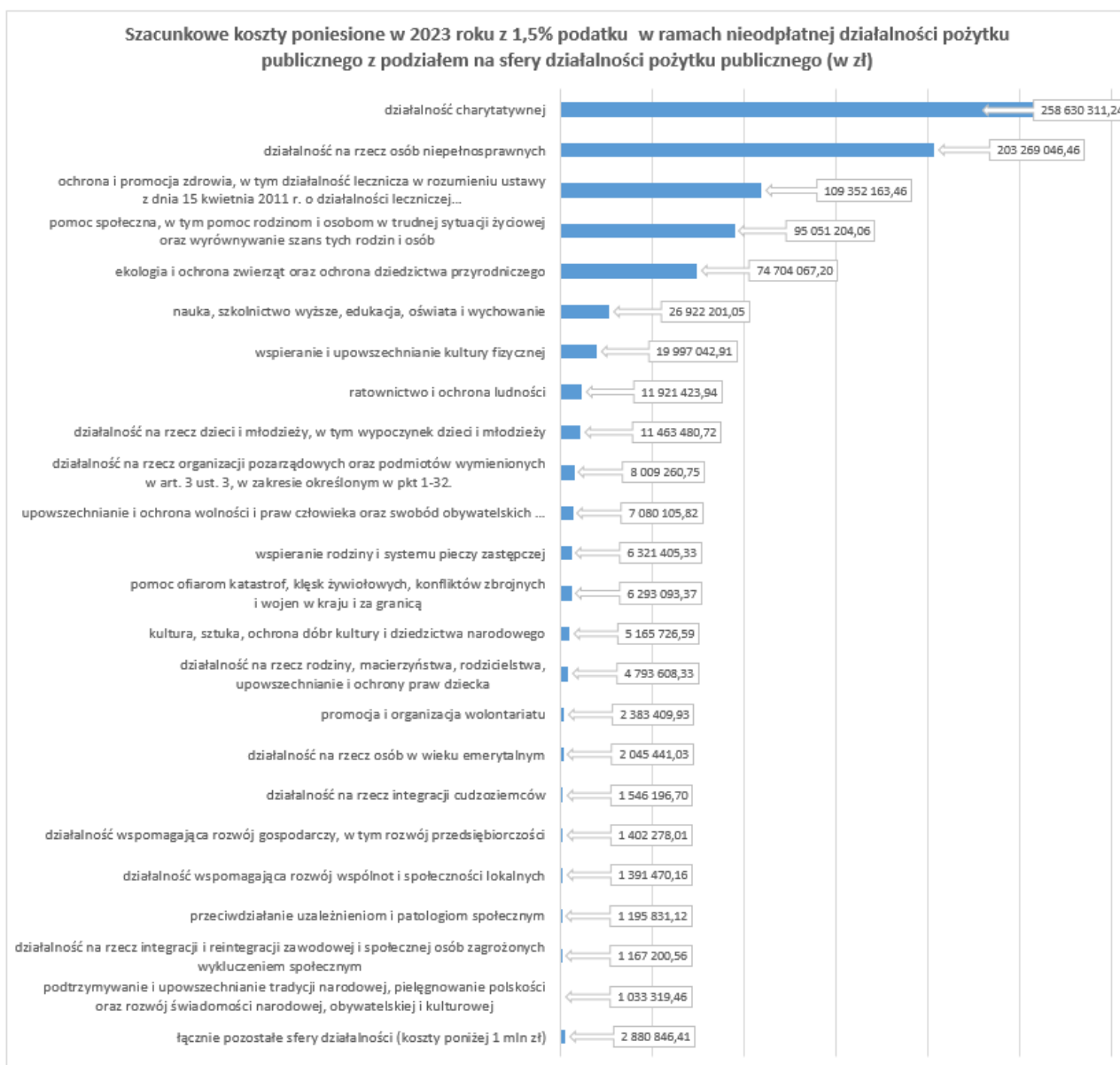
Wykres 29. Średnia i mediana łącznych przychodów organizacji oraz przychodów z 1,5% podatku w 2023 roku; dane zostały zaprezentowane w podziale na wszystkie organizacje pożytku publicznego oraz organizacje, które uzyskały z 1,5% podatku kwotę 4 mln zł lub wyższą i prowadzą subkonta na rzecz osób fizycznych

3.3. Wydatkowanie środków z 1,5% podatku z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

Z zamieszczonych sprawozdań za 2023 rok wynika, że organizacje pożytku publicznego poniosły we wskazanych przez siebie trzech głównych sferach działalności pożytku publicznego szacunkowe koszty sfinansowane ze środków z 1,5% podatku w łącznej kwocie **1 093 571 117,36 zł** (wzrost o 191 701 726,78 zł w stosunku do 2022 roku), przy czym w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego było to **1 001 908 602,57 zł** (zwiększenie o 154 263 700,86 zł), a w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego – **28 603 007,06 zł** (wzrost o 3 006 891,02 zł).

W ramach prowadzonej działalności nieodpłatnej pożytku publicznego najwyższe koszty sfinansowane ze środków z 1,5% podatku, co obrazuje wykres 30, organizacje przeznaczyły na realizację działań pożytku publicznego w sferach działalności charytatywnej (258 630 311,24 zł), działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (203 269 046,46 zł), ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej (109 352 163,46 zł) oraz pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób (95 051 204,06 zł).

Organizacje pożytku publicznego ponosiły koszty ze środków z 1,5% podatku głównie w ramach kosztów działalności nieodpłatnej pożytku publicznego (91,62% kosztów organizacji ogółem z 1,5% podatku). Koszty z tych środków były poniesione znacznie rzadziej w ramach działalności odpłatnej pożytku publicznego (2,62% kosztów) oraz jako koszty administracyjne (2,27% kosztów) i pozostałe koszty (1,20% kosztów). Struktura kosztów poniesionych z 1,5% podatku jednoznacznie wskazuje, że organizacje finansują z tych środków głównie działalność nieodpłatną pożytku publicznego, co jest zgodne z głównym założeniem ustawy, która wskazuje, że środki te mogą być wykorzystane na prowadzenie działalności pożytku publicznego.

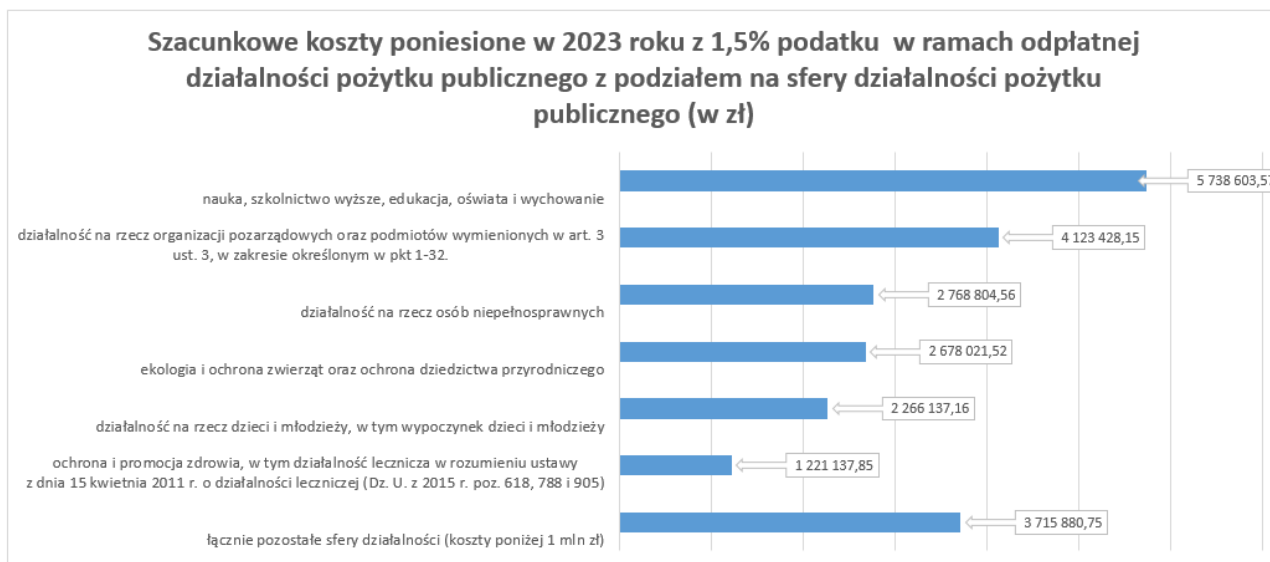

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 30. Szacunkowe koszty poniesione w 2023 roku z 1,5% podatku w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

Z kolei w ramach prowadzonej działalności odpłatnej pożytku publicznego najwyższe koszty sfinansowane ze środków z 1,5% podatku, co obrazuje wykres 31, organizacje przeznaczyły na pokrycie kosztów w ramach następujących sfer: nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji,

oświaty i wychowania (5 738 603,57 zł), działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy w zakresie określonym w pkt 1–33 ustawy (4 123 428,15 zł), działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (2 768 804,56 zł), ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego (2 678 021,52 zł), działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży (2 266 137,16 zł) oraz ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej (1 221 137,85 zł).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych na stronie internetowej Narodowego Instytutu Wolności www.niw.gov.pl (stan na 9 grudnia 2023 roku)

Wykres 31. Szacunkowe koszty poniesione w 2023 roku z 1,5% podatku w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

3.4. Koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1,5% podatku

Organizacje pożytku publicznego w celu zwiększenia przychodów z 1,5% podatku przeprowadzają kampanie informacyjno-reklamowe. Poniżej przedstawiamy dynamikę kosztów przeznaczanych na kampanie w latach 2011–2023, tj. od wprowadzenia rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie rocznego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. Nr 80, poz. 434) określającego wzór sprawozdania merytorycznego dla organizacji pożytku publicznego. W ramach sprawozdań za lata 2011–2012 organizacje wykazały koszty ponoszone na kampanie 1% podatku niezależnie od osiągniętych przychodów ogółem. Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 234) koszty ponoszone na kampanie 1% podają jedynie organizacje, które osiągnęły przychód ogółem powyżej 100 000 zł. Ta zasada została utrzymana w sprawozdaniach merytorycznych zamieszczanych przez organizacje począwszy od 2018 roku, określonych rozporządzeniem Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 2061, z późn. zm.).

Z danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok wynika, że 5 705 organizacji pożytku publicznego, które osiągnęły w okresie sprawozdawczym przychody powyżej 100 000 zł, wydatkowało łącznie na kampanie informacyjno-reklamowe 57 928 355,38 zł, tj. o 16 455 462,36 zł więcej niż w roku poprzednim, przy czym kwota ta stanowi zaledwie 0,36% wszystkich wydatków organizacji w 2023 roku. Warto zaznaczyć, że wg danych za 2023 rok 5 201 z 5 705 organizacji (91,17%), które wypełniły „pełne” sprawozdanie merytoryczne, czyli osiągnęły przychody ogółem powyżej 100 000 zł, nie ponosiło kosztów w związku z prowadzoną akcją informacyjno-reklamową, co znajduje potwierdzenie w medianie tych kosztów, która wyniosła 0 zł. Tylko 504 organizacje (8,83%) finansowały koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1,5% podatku.

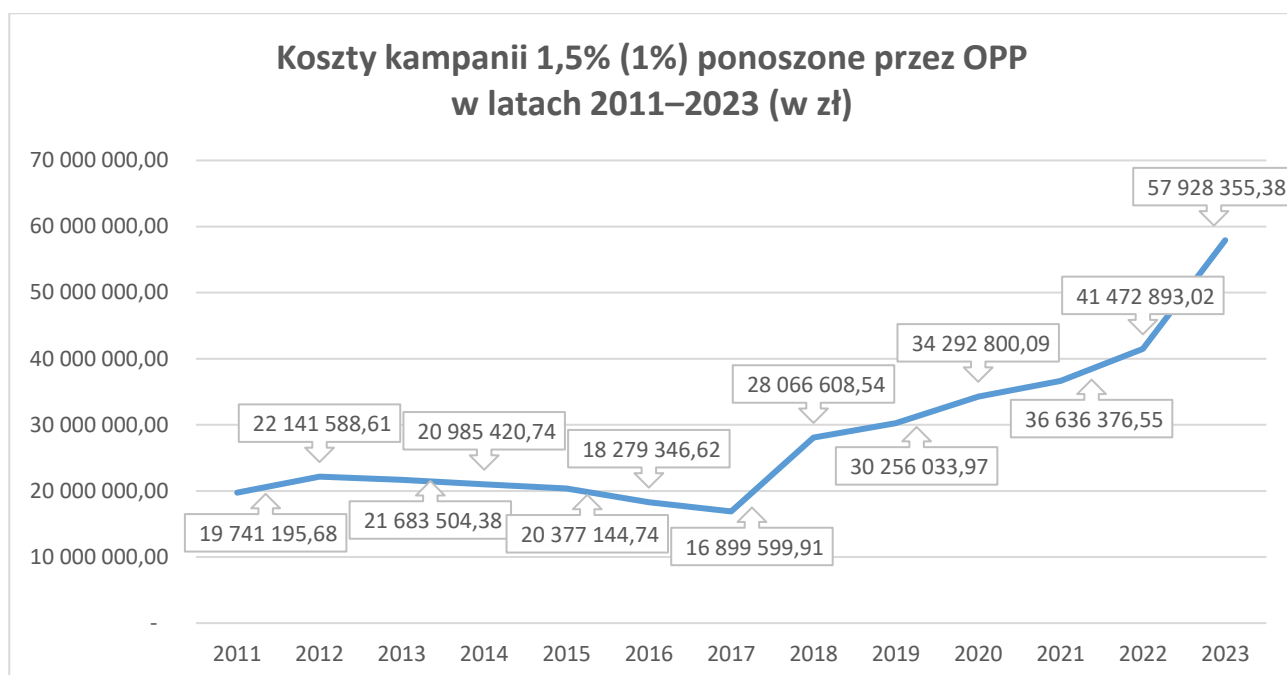
Rok	Liczba sprawozdań z informacją o kampanii 1,5% (1%) podatku	Koszty kampanii 1,5% (1%) podatku	Średni koszt kampanii 1,5% (1%) podatku	Mediana
2011	7584	19 741 195,68 zł	2 603,01 zł	0
2012	7916	22 141 588,61 zł	2 797,07 zł	0
2013	3964	21 683 504,38 zł	5 470,11 zł	0
2014	4148	20 985 420,74 zł	5 059,17 zł	0
2015	4274	20 377 144,74 zł	4 767,70 zł	0
2016	4395	18 279 346,62 zł	4 159,12 zł	0
2017	4608	16 899 599,91 zł	3 667,45 zł	0
2018	4756	28 066 608,54 zł	5 901,31 zł	0
2019	4956	30 256 033,97 zł	6 104,93 zł	0
2020	4663	34 292 800,09 zł	7 354,24 zł	0
2021	4914	36 636 376,55 zł	7 455,51 zł	0
2022	5393	41 472 893,02 zł	7 690,13 zł	0
2023	5705	57 928 355,38 zł	10 153,96 zł	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2011–2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Tabela 13. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej dotyczącej pozyskiwania 1,5% podatku i wykazane przez organizacje pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych za lata 2011–2023

Organizacje, których przychody ogółem są niższe od 100 000,00 zł nie wykazują informacji o poniesionych kosztach na ww. kampanie reklamowe i informacyjne, co może nieznacznie zaniżyć ogólny wynik dotyczący tych kosztów.

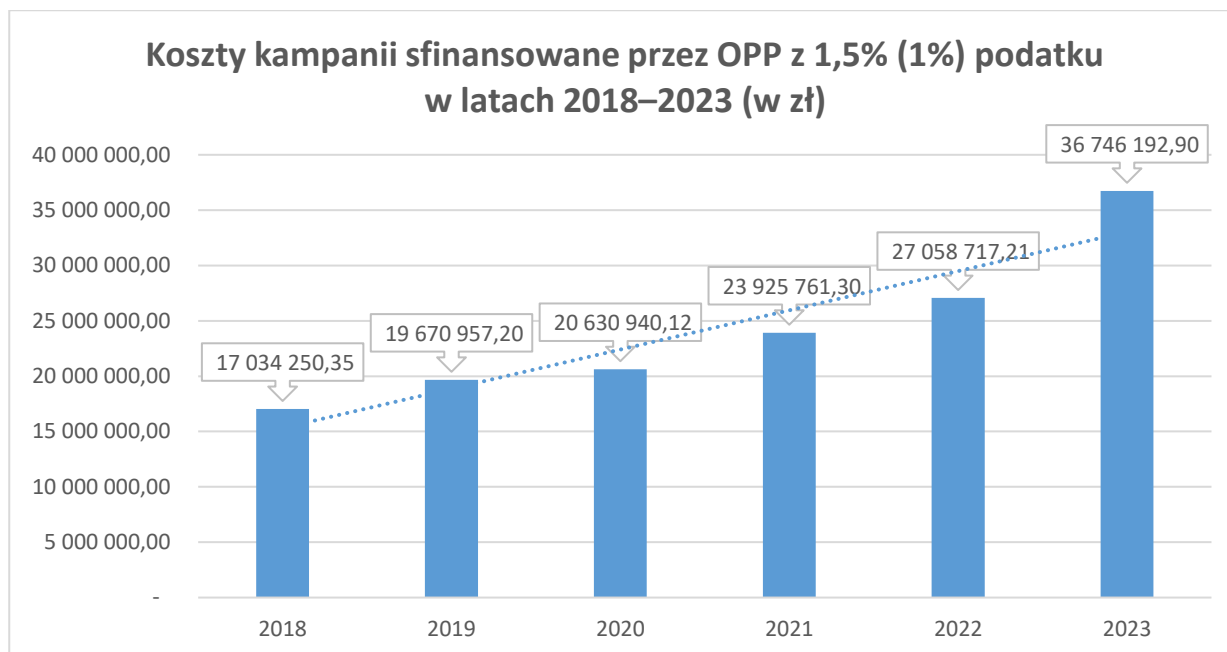
Jak wskazaliśmy powyżej, średnia kosztów poniesionych w 2023 roku na kampanie informacyjno-reklamowe to 10 153,96 zł i jest aż o 2 463,83 zł wyższa (wzrost o 32,04%) niż w 2022 roku. Część tych kosztów, tj. 36 746 192,90 zł, organizacje pokryły ze środków pochodzących z 1,5% podatku. Kwota ta stanowiła 36,57% całości budżetu przeznaczanego na kampanie i zaledwie 3,36% (wzrost o 0,36 punktu procentowego) wszystkich kosztów poniesionych z 1,5% podatku w 2023 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2021–2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 32. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej dotyczącej pozyskiwania 1,5% (1%) podatku i wykazane przez organizacje pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych za lata 2011–2023

Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego organizacje pożytku publicznego od sprawozdań za 2018 rok zobowiązane są do wykazania kosztów kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1,5% (1%) podatku, a sfinansowanej ze środków pochodzących z 1,5% (1%) podatku. Od 2018 roku (czyli pierwszego roku, w którym organizacje prezentowały taką informację) do 2023 roku wydatki na kampanie informacyjno-reklamowe podwoiły się i wzrosły o 29 861 747,84 zł (wzrost o 106%), a w stosunku do 2022 roku zwiększyły się o 16 455 462,36 zł (39,68%). Jak wynika z poniższego wykresu z roku na rok rosną koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1,5% podatku, które są ponoszone z tych środków.

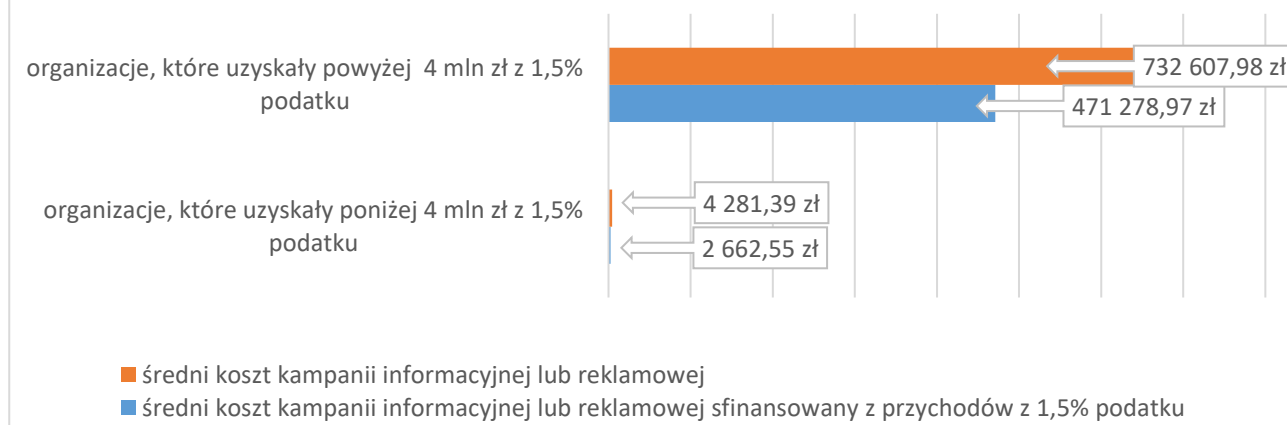

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za lata 2018–2023 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 9 grudnia 2024 roku)

Wykres 33. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku poniesione w latach 2018–2023 z 1,5% podatku

Porównanie kosztów kampanii informacyjnych i reklamowych ponoszonych przez ogół OPP oraz organizacje, które uzyskały z 1,5% podatku powyżej 4 mln zł wskazuje na ogromne różnice pod tym względem. Spośród wszystkich organizacji pożytku publicznego jedynie 46 wykazało, że z 1,5% podatku otrzymało kwotę przewyższającą 4 mln zł. W 2023 roku ta grupa organizacji przeznaczyła na kampanie informacyjne lub reklamowe dotyczące 1,5% podatku 33 699 967,18 zł, tj. 58,18% ogółu wydatków na ten cel, i 64,33% wydatków na kampanie (tj. 21 678 832,63 zł) sfinansowała środkami pochodzącymi z 1,5% podatku. Te organizacje na swoje kampanie przeznaczały średnio 732 607,98 zł, a najczęściej 142 723,38 zł. Tymczasem pozostałe organizacje, które pozyskały z 1,5% podatku mniej niż 4 mln, wydały na kampanie informacyjne lub reklamowe 24 228 388,20 zł, średnio przeznaczały na nie 4 281,39 zł, a zazwyczaj 0 zł. Organizacje finansowały ze środków pochodzących z 1,5% podatku 62,12% wydatków (łącznie 15 067 360,27 zł) na ten cel i było to średnio 2 662,55 zł. Z przedstawionych danych jasno wynika, że przekonanie dużej liczby osób do tego, by przekazały 1,5% swojego podatku konkretnej organizacji, wymaga podjęcia wielu działań informacyjnych, komunikacyjnych i reklamowych. W związku z tym możliwość ponoszenia kosztów na ten cel jest bardzo ważnym czynnikiem modelu funkcjonowania organizacji pożytku publicznego.

Średnie koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2023 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (9 grudnia 2024 roku)

Wykres 34. Średnie koszty kampanii informacyjnych i reklamowych w 2023 roku pokrywane z przychodów ogółem organizacji i z przychodów z 1,5% podatku w podziale na wszystkie organizacje wypełniające „pełne” sprawozdanie merytoryczne oraz organizacje, które uzyskały z 1,5% podatku powyżej 4 mln zł

4. Wnioski

Z przeprowadzonej analizy danych zawartych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego oraz danych Ministerstwa Sprawiedliwości i Ministerstwa Finansów wynika, że:

1. liczba organizacji, które co roku otrzymują status organizacji pożytku publicznego, po początkowym dużym przyroście w latach 2004–2009 systematycznie spada w ostatnich latach z 505 organizacji w 2014 roku do 349 w 2023 roku,
2. status organizacji pożytku publicznego jest przyznawany częściej na przełomie roku, a zwłaszcza w listopadzie, niż w pozostałych miesiącach, bowiem 219 organizacji z 349, które otrzymały ten status w 2023 roku, uzyskało go w styczniu, lutym, październiku, listopadzie i grudniu, co stanowi 62,75% wszystkich organizacji, które otrzymały status w tym roku,
3. liczba organizacji, którym został wykreślony status organizacji pożytku publicznego, wynosiła średnio 189 organizacji rocznie oprócz lat 2012–2015 i 2019–2022, kiedy nastąpił wzrost tej liczby – w 2023 roku status ten straciło w sumie 265 organizacji, z czego 158 w pierwszych dwóch kwartałach tego roku, co stanowi 59,62% wszystkich organizacji, które sąd pozbawił statusu OPP w 2023 roku,
4. organizacje pożytku publicznego w zdecydowanej większości to stowarzyszenia i fundacje, które to formy prawne w 2023 roku miało 87,55% wszystkich organizacji,
5. blisko połowa wszystkich organizacji miała w 2023 roku siedzibę w jednym z czterech województw: mazowieckim, śląskim, dolnośląskim lub małopolskim,
6. ponad 60% wszystkich wskazań w sprawozdaniach merytorycznych za 2023 rok dotyczyło prowadzenia działalności pożytku publicznego w jednej z sześciu sfer: 1) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, 2) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży, 3) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, 4) nauki i szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania, 5) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, 6) ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej,

7. z roku na rok wysokość środków z 1,5% podatku otrzymywanych przez organizacje pożytku publicznego ulega systematycznemu wzrostowi, co oznacza zwiększenie świadomości wśród podatników co do potrzeb organizacji pożytku publicznego, w tym prowadzonej przez nie działalności statutowej – w stosunku do roku poprzedniego wysokość środków z 1,5% podatku przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2023 roku wzrosła o 3,29 mln złotych, tj. o 37% w stosunku do poprzedniego roku, pomimo mniejszej liczby podatników, którzy przekazali te środki na rzecz organizacji pożytku publicznego; rozliczając podatek dochodowy za 2022 rok, podatnicy mogli w 2023 roku przekazać organizacjom pożytku publicznego 1,5% podatku zamiast 1%,
8. środki z 1,5% podatku wynosiły 8,63% łącznej kwoty przychodów ogółem za 2023 rok organizacji pożytku publicznego (zwiększenie udziału o 2,03 punktu procentowego) i tym samym środki te stanowią dość istotne źródło przychodów organizacji,
9. przychody i koszty działalności gospodarczej, w ujęciu całościowym, faktycznie wskazują na charakter dodatkowy działalności gospodarczej wobec działalności pożytku publicznego, bowiem stanowiły w 2023 roku odpowiednio 5,77% przychodów ogółem i 4,52% kosztów ogółem,
10. liczba podatników przekazujących w 2023 roku środki z 1,5% podatku zmniejszyła się o około 606 000 w stosunku do poprzedniego roku, co prawdopodobnie było związane z podniesieniem kwoty wolnej od podatku do 30 000 zł (część podatników nie zapłaciła podatku dochodowego i dlatego nie mogła przekazać 1,5% podatku organizacjom pożytku publicznego),
11. organizacje, które uzyskiwały najwyższe przychody z 1,5% podatku w 2023 roku, miały również wielokrotnie wyższe przychody z innych źródeł niż pozostałe organizacje,
12. koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej w 2023 roku dotyczącej 1,5% podatku zwiększyły się w stosunku do roku poprzedniego o 16 455 462,36 zł, co prawdopodobnie może mieć związek z większą świadomością możliwości ich wydatkowania oraz wykazywania w sprawozdaniach,
13. z roku na rok rosną koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1,5% podatku, które są ponoszone z tych środków – z 17 034 250,35 zł w 2018 roku do 36 746 192,90 zł w 2023 roku (wzrost o 19 711 942,55 zł, tj. o 116%). W stosunku do 2022 roku koszty te zwiększyły się o 9 687 475,90 zł, czyli o 35,80%.

Powyższe potwierdza również zasadność prowadzenia działań nadzorczych nad organizacjami oraz skuteczność przeprowadzanych kontroli. Wydaje się właściwym przeprowadzenie w kolejnych latach akcji informacyjno-edukacyjnych skierowanych do organizacji pożytku publicznego w zakresie zmieniających się przepisów dotyczących tych organizacji, w tym wymogów związanych z finansowaniem z 1,5% podatku promocji mającej na celu zachęcenie do przekazania 1,5% podatku.